

DI[→]A[←]LOG

Kresťanský diskusný mesačník

XIV. ročník • 10/2021

Boh nie je
online

O B S A H

Desatoro	4
8. PRIKÁZANIE	
Š. Markuš	
Cirkev online	5
ÚVOD DO MODLITEBNÍ	
P. Kučera	
Rozhovor	6
Z PETRŽALKY NA FARMU	
M. a T. Komrskovci/	
S. Gajdošová	
Spomienka	11
NENÁPADNÝ ŽIVOT	
VĚDČNOSTI	
A. Gajdošová	
Téma	12
BŮH NENÍ ONLINE	
Max Gronach	
Reportáž	20
IZRAELSKÝ DENNÍK V	
E. Bechná	
Príbehy narkomana	24
PRÍBEH SIEDMY	
Misia	25
MISIJNÉ PREKVAPENIA	
P. Šrankota/V. Vrajová	
Zápisky z farmy	28
SKÚSENÁ SKÚSENOSŤ	
T. Komrska	
Spod orecha	30
O OČKOVACEJ	
DEMOKRACII	
B. Piatko	
RELAX	31

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:

IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2021

Redakčná rada: Juraj Institoris, Tomáš Komrska, Tibor Máhrik, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko

Čestný člen: Štefan Markuš

Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,

e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavatel: Media Svätava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 26. 10. 2021 **Tlač:** Alfa print, Martin

Prvá a druhá strana obálky: A. Lojan: Na farme

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

NEDÁVNO SOM SA DOČÍTALA

Nedávno som sa dočítala, že podľa výpočtu Rozvojového programu OSN by na zabezpečenie vzdelávacích a zdravotníckych služieb a vhodnej výživy pre chudobných ľudí celej Zeme stačili 4 percentá majetku 225 najbohatších ľudí sveta.

Nedávno som sa dočítala, že Američania minú za kozmetiku a Euruópania za zmrzlinu viac peňazí, ako by bolo treba na zabezpečenie školskej dochádzky a zdravotnej starostlivosti pre dve miliardy ľudí, ktorým to chýba.

Nedávno som sa dočítala, že počas pandémie stúpol celkový ročný objem peňazí, ktoré na Slovensku ľudia dávajú do stávkowania, a presahuje tak nás štátny ročný rozpočet pre vzdelávanie.

Je za tým len hlad po majetku? Zdá sa, že nie. Okrem iných faktorov s tým súvisí aj nedostatok úcty k ľudskému životu, k dôstojnosti ľudskej bytosťi ako takej.

„Tisíckrát môžu politici opakovať na všetkých medzinárodných fónoch, že základom nového svetového usporiadania musí byť všeobecný rešpekt k ľudským právam – nič to nebude platné, pokiaľ nebude tento imperatív vyrastať z rešpektu človeka k záchrane bytia... (Tento imperatív) musí vychádzať z ľudskej transcendencie. Transcendencie, ako chápajúcej ruky podávanej blízkemu človeku, cudzincovi, ľudskej komunite, všetkým živým tvorom, prírode, vesmíru. Transcendencie, ako hlboko a radostne prežívanej potreby byť v súlade aj s tým, čo nie sme my sami, čomu nerozumieme, čo sa nám zdá vzdialené časovo i priestorovo, ale s čím sme napriek tomu tajomne spojení, pretože to spolu s nami tvorí jediný svet. Transcendencie ako jedinej skutočnej alternatívy zániku.“ Povedal Václav Havel vo svojom prejave v júli 1994.

Ak veríme, že Hospodin stvoril svet a nás ustanovil ako jeho sprácov, ak veríme, že nás všetkých Hospodin stvoril ako ľudské bytosťi na svoj obraz, ak veríme, že poslal svojho Syna, aby nám svojou smrťou priniesol zmierenie a odpustenie, nemôžeme inak, ako si vážiť každého človeka. Aj takého, ktorý žije ďaleko a možno v pre mňa nepredstaviteľných podmienkach, a preto robí veci, ktoré si neviem predstaviť. Aj takého, ktorý je môj dosť hlučný a nepríjemný sused. Aj takého, ktorému nerozumiem, lebo hovorí iným jazykom, či takého, ktorému nerozumiem, lebo má iné názory. Aj takého, čo vyznáva Boha v inom náboženstve. Je iba na Hospodinovi, aby súdil a odsúdil, alebo sa zmloval. Ak veríme, že nie sme majitelia, ale iba správcovia tohto materiálneho sveta, mali by sme sa správať ako dobrí správcovia verní Majiteľovi a zveľaďovať ho ako celok. Vrátané zabezpečenia dôstojného života pre všetky Božie stvorenia. Aj v našej bohatej krajinе sú ľudia, ktorí potrebujú pomôcť. Ľudia s diagnózou, ktorá im sťaže prístup k zamestnaniu či vzdelávaniu, ľudia, ktorí sa dostali z rôznych príčin na ulicu, ľudia, ktorí sa narodili do zlých životných podmienok a majú sťažený štart do života, cudzinci, ktorí k nám prišli, aby unikli vojne alebo inej katastrofe, ľudia starí a osamelí. Príbehy z okolia hovoria, že niekedy stačí, aby sa rodičom narodilo postihnuté dieťaťko a rodina si s tým bez pomoci svojho okolia nemusí úspešne poradiť. Preto ďakujem všetkým ľuďom, o ktorých viem, že nie sú ľahostajní a snažia sa zmeniť tento svet tými najrôznejšími projektami. Od pomoci s nákupom pre susedu a postráženia detí až po rozvojové projekty pre návrat bezdomovcov do normálneho života (www.notabene.sk), podporu detí a rodín v ohrození (www.navrat.sk), podporu vzdelania, zamestnanosti a lepších životných podmienok v oblastiach ohrozených vojnou, suchoom či chudobou (www.integra.sk). Nedávajú almužny, ale snažia sa o dôstojný život iných ľudských bytosťí. ■

ALICA ROSOVÁ
(CB Bratislava-Kaplnka)

STÍPČEK:

O MORÁLKE

Morálka je spôsob života, spôsob myslenia ľudí v spoločnosti. Sú to pravidlá, zásady, dodržiavanie ktorých umožňuje spoločnosti prežiť – tie spoločnosti, ktoré ich prestali dodržiavať, zanikli.

Morálka sú spoločnosťou **priaté** pravidlá, to znamená, že sa nedá prikázať, nariadiť. V súčasnosti „moderné“ etické kódexy organizácií sú nezmyslom. Alebo alibizmom. A tak priestupky proti prijatým pravidlám trestá spoločnosť, nie na to určené orgány.

Súdy dokážu (ak sú funkčné) trestať iba enormné porušenie morálnych zásad. A ktoré porušenie je enormné, to závisí od morálneho stavu spoločnosti.

Morálny systém spoločnosti sa vytvára pomaly, dlho, ale pomerne rýchlo sa dá zničiť. Stačí, aby ľudia prestali vyžadovať jej dodržiavanie. Spoločnosť morálne priestupky „trestá“ stratou spoločenskej váhy, stratou kreditu. A veľmi závažné priestupky spoločnosť trestá (viac by vyhovoval minulý čas „trestala“) vylúčením zo spoločnosti. V pradávne to bol vlastne trest smrti. Údajne i v stáde koní vedúca samica hrubé previnenie trestá vylúčením zo stáda.

V tejto súvislosti mi nedá nespomenúť rozprávanie jedného dôveryhodného pána o zážitku z doby nedávno minulej:

„Keď som prišiel navštíviť mojich príbuzných žijúcich v mestečku s textilnou fabrikou, zarazila ma takmer pohrebná atmosféra. „Čo sa stalo?“ „Ale, bratranca Joža zavreli. Videli ho ako cez plot prehadzoval bal látky.“ A so mňa vyhŕklo „Somár, prečo kradol?“ V tom okamžiku som pocítil, že už nepatrím do rodičiny, stal som sa cudzím.“

Vylúčili ho zo spoločnosti, v ktorej už panovala iná morálka, „morálka“, ktorá nezabezpečuje existenciu spoločnosti. A zdá sa, že panuje dodnes.

Ivan Turek

8. PRIKÁZANIE: Nepokradneš! (Ex 20, 15)

ŠTEFAN MARKUŠ

„Polícia odhalila najväčší daňový podvod v novodobej histórii Slovenska a obvinila skupinu ľudí, ktorí okradli štát neoprávnenými odpočatami na daniach z pridané hodnoty o 44,8 milióna eur.“

Akože máme komentovať podobnú správu? Ósma veta Desatora nezakazuje vlastní súkromný majetok. Upozorňuje však, že treba rozlošovať medzi tým, čo je moje a tým, čo patrí inému. Je to prikázanie, ktoré v dobe trhovej ekonomiky málokto berie seriózne. O príkaze „nekradnúť“ si myslíme, že ho netreba ani priporiadať. Ak si náležité upozornenie predsa niekto všimne, potom ho zarazí len jeho dlhovekosť. Prekvapí, že Boh už na počiatku formovania národnej komunity predvídal náchylnosť ľudí k neoprávnenému privlastňovaniu si vecí, ktoré sú vo vlastníctve iných. Boh zakázał siaháť na cudzí majetok a usporiadal vlastnícke práva. Hospodin predpokladal postupnú degradáciu charakteru človeka. Pokušiteľ v záhrade Eden bol vynikajúcim „genetickým manipulátorom“ a do ľudského genómu dokázal prepašovať gén túžby. Privlastník si niečo, čo nemá. S pokazenou DNA, napriek konsenzu, že kradnúť sa nemá, však nedokážeme efektívne eliminovať pandémiu scudzenia. Morálne kódexy a právne úpravy civilizovaných spoločenstiev vyhlasujú, že výlučnou cestou k nadobúdaniu osobného majetku je poctivá práca, čestné obchodovanie a transparentná investičná politika. Tento chúlostivý problém konfrontuje všetkých bez výnimky. Uvedomme si, že prikázanie nezakazuje len privlastňovanie si (ne)hmotného majetku iných, ale zahŕňa aj spôsoby nečestného konania ako sú daňové podvody, svojvoľné krátenie pracovnej doby, predražovanie tovarov či nedostatočné vyplácanie miezd zamestnancom. Neprekvapuje, že štáty s parlamentnou demokraciou v trestných zákonníkoch stanovujú vysoké sadzby za lúpež a neoprávnené obohacovanie sa. O to väčším prekvapením je, že ósme prikázanie treba priporiadať aj v krajinách s kresťanskými tradíciami. Asi by bolo čudné žiadať, aby sa o korupčných kauzách, klientelizme a o praní špinavých peňazí malo hovoriť aj v kostoloch? Žiaľ túžba po zrýchlenom zbohatnutí je vo všetkých krajinách sveta (najmä postkomunistických) trendom a stalo sa synonymom životného štýlu, šíriacim sa ako epidémia. Pôvod rýchlo nadobudnutého majetku musíme pokladať za etický problém, lebo súvisí priamo s dodržiavaním ósmeho výroku Desatora. Je zaujímavé, že biblický povel *Nekradnite, neklamte, nepodvádzajte sa navzájom!* (Lv 19, 11) doteraz nikto nevyhlásil za zbytočný. Existujú však pokusy skutok ospravedlniť. Tvrď sa, že zlodejmi sa ľudia stávajú z núdze a na víne sú politici, nezamestnanosť, finančná kríza a nezodpovedná sociálna politika. Problémom je, že nekradnú len ľudia v hmotej núdzi. Poznáme zbohatlíkov žijúcich neprimerane voči svojim zárobkom. Pred nami defilujú ako vzorní občania. Dokonca ich vo voľbách preferujeme. Zdá sa, že milujeme svojich zlodejov. Nezvonia aj nám, kresťanom, zvony do hrobu?

Ósme prikázanie je mementom dneška. ■

ÚVOD DO MODLITEBNÍ

25. 9. 2021

CB Bratislava-Cukrová

Událostí posledních týdnů pro Slovensko byla návštěva papeže Františka a i já se k ní dovolím vrátit. Na úvod raději všechny ujišťuji, že jsem evangelík probuzeneckého ražení. Velmi dobře vím, proč jsem evangelík. Ale návštěva hlavy našich katolických bratrů a sester mě zajímala. Papež František je pro mě kladnou postavou. Je mi sympatický svou skromností, bezprostředností a radostí. Ctí jméno svého vzoru Františka z Assisi, mého oblíbence. A tak jsem aspoň trochu sledoval papežovu návštěvu u nás. (Jeho projev v prezidentských zahradách jsem poslouchal spolu s uživateli Betanie.)

Sympatické mi bylo, že se František snažil být s lidmi a zasypávat příkopy mezi lidmi. Jeho první oficiální velké setkání bylo s Ekumenickou radou církví. Na schůzku jel rovnou z letiště. Velmi silné gesto. I náš předseda Štefan toto gesto ocenil. Další den se setkal s obyvateli města v civilním prostředí zahrad za palácem paní presidentky. (Přiznávám, že od tohoto setkání jsem čekal více. Ale což...) Setkal se s představiteli vlastní církve v dóme sv. Martina a měl k nim pozoruhodný projev, hodný přečtení.

Dokázal povečeřet se Zuzanou Čaputovou, jejím partnerem a dětmi z rozvedeného manželství. Před volbou paní Zuzany prezidentkou varovali biskupové. On pokojně jedl a pil s hříšníky. Našel si dosti času i pro premiéra Hegera. Osobně se setkal se sesazeným biskupem Bezákem a přivedl ho na mši mezi ostatní biskupy. Opět se snažil zasypat další propast. Navštívil sídliště Luník, šel do míst, kterým se jiní vyhýbají. Setkal se veselé s mládeží, opět stavěl most mezi mládím a vlastním stářím.

A velmi pozoruhodné a silné pro mě bylo pouhé čestné předsedání východní liturgii. Zjevně jí moc nerozuměl, vše za něj odsloužil řeckokatolický metropolita Ján. (Sloužil tzv. božskou liturgii sv. Jana Zlatoústého.) Papež pokorně seděl a moc nerekla, jen pár vstupů v latině. Přesto tam byl a svou přítomností dal najevo, že chce spojovat východ i západ.

Prostě mi činy našeho bratra Františka byly velmi sympatické. Nešlo si při nich nevzpomenout na verš z Izaiáše: *A tvoji potomkovia vystavajú dávne zrúcaniny, postaviš základy pre pokolenia. Po menujú ta opravovateľom trhlín, obnovovateľom ulíc na bývanie.* (Iz. 58, 13) Jako by římský biskup poslechl slova Izaiáše: Čuj, ktosi volá: *Na púšti pripravujte cestu Hospodinovi, na stepi urovnávajte hradskú nášmu Bohu! Nech sa zdvihne každé údolie a nech sa zníži každý vrch i kopec. Všetko nerovné nech je rovinou a hrbolaté kraje rovným údolím.* (Iz. 40, 3 – 4)

Přeji všem hezké nové nedělní ráno. ■

Petr Kučera

„Farma mi dávala zmysel na papieri v číslach, aj filozoficky a prakticky. Je to aktívny životný štýl v prírode, ekológia, ale aj typ podnikania. Tušil som, že ma bude baviť, a nemýlil som sa.“

Z PETRŽALKY NA FARMU Radšej budem rozhadzovať hnoj, ako robiť v korporáte

MÁRIA a TOMÁŠ KOMRSKA ml. po roku manželstva predali byt v bratislavskej Petržalke a tretí rok prevádzkujú ekologickú farmu na južnom Slovensku. Napriek tomu, že s farmárením nemali žiadne skúsenosti, dnes chovajú viac ako sto moriek, kurčatá, prasatá aj býky. Vajcia, morčacie aj hovädzie mäso a ďalšie produkty predávajú priamo Z farmy do mesta. „Ked' sme sem prišli prvý raz, všetko tu bolo rozkvitnuté, predstavovala som si naše zvieratá. Vtedy som však nevedela, čo všetko život na farme znamená. A nevýhody som nevidela,“ vysvetľuje Mária Komrsková.

S manželmi Komrskovcami sme hovorili o tom, prečo im nestačil home office z domu so záhradkou, ako sa z finančného analyтика v korporáte stal farmár, čo dnes znamená byť manželkou gazdu, aj kde sa romantická predstava stretla s realitou a potrebovala živiť rodinu.

Rozprávala sa s nimi STANISLAVA GAJDOŠOVÁ. Foto: ANDREJ LOJAN

Obaja pochádzate z mestského prostredia, k farmárčeniu vás nevieli ani rodičia. Kde sa tento nápad vzal?

Tomáš: Študoval som ekonómiu v Škótsku, a potom som pracoval v oblasti financií. Osamostatnil som sa, oženil a kúpili sme byt na hypotéku. Práca v korporáte mi veľa dala a som za ňu vdăčný. No

vedel som, že ju nechcem robiť celý život. Túžil som podnikať, ale nevedel som v čom. Rok po svadbe som prišiel s myšlienkovou, čo keby sme predali byt v Petržalke a kúpili si farmu. Dlhšie sme sa o tom rozprávali.

Mária: Po vysokej škole som rok pracovala ako logopedička. Posledné mesiace som však už do

práce dochádzala z farmy. Súhlasila som, no vtedy som úplne nevedela, do čoho idem. (Úsmev.)

Prečo práve farmárčenie a nie napríklad internetový start-up?

Tomáš: Vždy som inklinoval k prírode a zvieratám. Nikdy sme neboli „raw ani bio“, ale nebolo

nám jedno, čo jeme. Kupovali sme radšej drahšie, ale kvalitnejšie. Mám rád vzduch a priestor. Som nervózny, keď zaparkujem a neviem otvoriť dvere. Zároveň som vždy chcel podnikať. Pri farmárčení sa všetko spojilo. Je to aktívny životný štýl v prírode, ekológia, ale aj typ podnikania. Tušil som, že ma bude baviť a nemýlil som sa.

Baviť áno, ale čo živit? Šli ste predsa od pravidelného príjmu do veľkého rizika.

Tomáš: Áno, je to veľké riziko. No veľa som o farmárčení rozmyšľal a ráhal, či to má finančný zmysel.

Čo sa dá o farme zrátať dopredu, kým na nej nežijete?

Tomáš: Všetko. To sú predsa dostupné dátá. Ešte v Petržalke som si prerátal, koľko zožerie kurča a koľko stojí pšenica. Dopredu som vedel, aký zisk budem mať na jedno vajce aj jedno predané kura. Hypotéku, ktorú sme si zobrali, sme predsa potrebovali splácať už od prvého mesiaca. Prvý rok sme sice na poli urobili stratu, no už sme predávali kurčatá. Odkedy sa venujem farme naplno, musí vedieť pokryť to, čo každý mesiac treba. Finančne je to stále veľmi fažké a splácať budeme ešte dlho. Ale dá sa to.

Nechceli ste radšej robiť home office z domu so záhradkou, ako to robia mnohé iné rodiny?

Tomáš: Samozrejme, bola by škoda, keby niekto, kto má len chuť žiť bližšie s prírodou a stačila by mu záhrada a jedna koza, šiel do niečoho podobného. Mať hektáre pôdy a žiť sa ňou je niečo úplne iné. No ja som chcel podnikať. Farma mi dávala zmysel na papieri v číslach, filozoficky aj prakticky.

Na takýto záväzok však človek potrebuje dozriefť. Ten, kto pracuje s pôdou, s ňou zrastie. Túžbu cestovať a objavovať som si vybíl na vysokej škole. Som zmierený s tým, že najbližšie roky budem

tu. Každá práca má svoje špecifika. Mňa veľmi baví táto.

Mária, vám sa predstava manželstva a materstva na farme pozdávala?

Mária: Keď sme sem prišli prvý raz, dom bol súčasťou rozbitý, no páčila sa mi zeleň. Všetko tu bolo rozkvitnuté. Rozdiel oproti Petržalke bol veľký. Pri dome rástovalo dvadsaťosem druhov ovocia, predstavovala som si naše zvieratá. Vždy som túžila mať dom so záhradou, no nemyslela som si, že bude až taká veľká. (*Úsmev.*) Vtedy som však nevedela, čo všetko život na farme znamená. A nevýhody som nevidela.

Vaše rodiny vás neodhováraли?

Mária: Oni by taký život nechceli, no tešili sa za nás. Páčilo sa im, že tu máme záhradu a voľnosť. Oni si bazén pred bytovkou postavili nemôžu. No mali otázky, či tu nebudeme odstríhnuti. Počas lockdownu videli, aké má tento život výhody. Chodili sme tu bez rúška a trávili sme celé dni vonku. Neviem si predstaviť, ako by sme ten čas zvládli zavretí v paneláku.

Tomáš: Naši sú zvyknutí, že robíme rozhodnutia, ktoré ich prekvapia. Otec mal obavy, či nás to užívá. No teraz sa mu farma páči stále viac. Veľmi nám pomáha on, obe mamy aj mnoho ďalších blízkych.

Pokryje predaj bytu v hlavnom meste cenu farmy na južnom Slovensku?

Tomáš: Mali sme hypotéku na petržalský byt, máme ju aj na tento dom, to sa dá. No povedať banke, že chcem kúpiť štrnásť hektárov ornej pôdy, sa už nedá. Na pôdu hypotéku nedostanete. Museli sme si teda založiť živnosť aj eseročku a po dvoch rokoch sme mohli získať podporu aj od Slovenskej záručnej a rozvojovej banky.

Dokáže si meštan bez skúseností vybrať poľnohospodársky pozemok, ktorého kúpu neolútujete?

Tomáš: Áno, ak sa nad tým zamyslí sedliackym rozumom. Potom čo Mary súhlasila s rozhodnutím kúpiť farmu, sme tri štvrti roka intenzívne hľadali vhodné miesto. Poslal som asi štyridsať listov majiteľom domov, ktoré som našiel na katastri. Kritériom bolo, aby mali pôdu hned za domom a aby boli ďalej od obce. Vôbec som netušil, či sú na predaj.

Mária: Keď sa nikto neozval, šli sme sa pozrieť osobne. Najazdili sme tisícky kilometrov. So zablatteným autom sme po poľných cestách hľadali, kde možno budeme žiť. Pozerali sme pozemky na Myjave aj na Záhorí.

Tomáš: Keď sme prišli sem do Okoča, tak som vďaka tomu, čím sme si za mesiace hľadania prešli, vedel, aký má tento dom a po-

zemok hodnotu. Keby som sem prišiel na začiatku, videl by som niečo iné.

Čo by ste videli?

Tomáš: Maďarsky hovoriaci región, žiadne lesy a kopce. Nie je to tu idylické na prvý pohľad, ako napríklad na Myjave. Povedal by som nie a bola by to

Mária: Zazrátka po prestahovaní prišla na svet naša prvá dcéra a nedávno aj syn. Vďaka nim som zistila, že farma je skvelá pre deti, ale začala som narážať aj na nevýhody tohto miesta.

Čo znamená byť manželkou gazdu dnes?

Mária: Veľmi veľa práce. Starám

so skúsenejšími. V relatívne krátkom čase si musím všetko naštudovať aj urobiť rozhodnutie. Nič nie je zabehané: stále skúšam, opravujem, vždy niečo nevyjde. To je veľmi psychicky náročné a vyžaduje si to obrovské množstvo energie. Na internete nebol žiadny manuál, ako vyrobiť klietku na kurčatá. No videl som ju v pozadí jedného videa, tak som ju kreslil dovtedy, kým som ju podľa náčrtu aj nevyrobil.

Čo vaše deti? Vnímajú túto zmenu?

Mária: Naša dvaapoločná Sára tu má veľa slobody a zážitkov. Chodí, kam sa jej zachce, kŕmi zvieratá a hrá sa s nimi. No kamarátov má okolo farmy málo. Vynahradzajú jej to návštavy s deťmi alebo kamaráti z kostola. V Petržalke sme mali všetko blízko, ale s rodinou sme sa videli menej. Keď k nám prídu na farmu rodina či priatelia, zostanú aj niekoľko dní.

Bude vám farma a to, čo to prostredie deťom ponúka, dlhodobo stačiť?

Mária: Homeschooling nezvážujeme. Veľa vecí budeme riešiť, až keď prídu. No dvadsať minút od nás je vzdialenosť slovenská škola. Tri štvrtiny bratislavských rodičov svoje deti vozia, niekedy aj celé hodiny. Naše kontakty sú možno ďalej vzdialenosťou, no v aute strávime menej ako oni.

chyba. Takto som však rozumel všetkým výhodám tohto miesta. Dom aj pozemok sú jeden celok. Je tu úrodná pôda. Do Bratislavu vedú tri rôzne cesty, a to sme ešte nevedeli, že nám postavia diaľnicu. Všetky poľnohospodárske služby sú vzdialené len päť minút.

Prvé farmárske kroky bez predchádzajúcich skúseností asi neboli jednoduché...

Tomáš: Bol som plný drajvu a nevedel som sa dočkať. Pol roka som ešte pracoval v korporáte na diaľku. Pol dňa som strávil v kancelárii, a potom som sa ponáhľal na farmu. Do noci som prerábal dom, odšoféroval naspať a ráno zase do officu. Za počítacom som nedokázal obsiedieť. Nič iné ma nezaujímalo. Bol som nastavený, že toto ideme urobiť a hotovo. Potom som bol pol roka na materskej a odvtedy farma už treći rok funguje naplno.

Spoločné raňajky nestihame. Tomáš vstane skoro, ide kŕmiť zvieratá a celý deň strávi vonku. Príde na obed a niekedy ideme spolu do obchodu. Vidíme ho, keď príde večer. Je sezóna, na výlet ísť nemôžeme. No nedelu sa snažíme mať pre seba a pre rodinu, vtedy niekam vyrazíme.

A ako trávi deň farmár v zácviku?

Tomáš: Vyjdem z dverí a už som v práci. Postarať sa o zvieratá, poliať a najmä budovať. Veľa hľadám na internete a konzultujem

Perkins a John Salatin. Už ich vi-deá pozerať nestíham, no to, ako rozmýšľajú, ma fascinuje. Robia veci nekonvenčne a bez akejkoľvek chémie. Záleží im na tom, aby zvieratá mohli prejať svoju prirodzenú fyziológiu, pásť sa a byť celý deň vonku. Povzbudilo ma, že sa to dá. Je dôležité, ako sa zvieratá majú, od toho totiž závisí aj kvalita produktov.

K bio výrobkom sa dnes mnohí stavajú s otázkou, či to nie je len drahšia nálepka pre rovnako dopestované plodiny, hipster-móda alebo výstrelok bohatých.

Tomáš: Najskôr si treba zadefinovať, čo to bio je. Tento termín sa na Slovensku často zneužíva. Oficiálny certifikát, na ktorý sme čakali dva roky, znamená, že sa naša pôda vyčistila od toho, čo na nej bolo predtým. A pokračujeme v ekologickom hospodárení. Všetko, čo dopestujeme na našich desiatich hektároch, je bio. To, keď niekto pestuje za domom, no používa syntetické postreky, bio nie je.

Čo všetko musíte v rámci certifikátu dodržiavať?

Tomáš: Je to boj na troch frontoch: zápas s burinou, výživa a ochrana rastlín. Proti škodcom a chorobám nepoužívame žiadne syntetické materiály. To neznamená, že nestriekame. Napríklad proti mandelinkám používame postrek z výlučkov baktérií, po ktorom skapú. No je to prírodná látka a nemá žiadnený vplyv na rastlinu. Hnojíme obyčajným trusom. Alebo zaorieme lucerku či hrach.

Bio certifikát na svoje morčacie či hovädzie mäso však nemáte. Prečo?

Tomáš: To by znamenalo, že aj všetko, čo do našich zvierat vojde, musí byť certifikovaná pšenica a kukurica z ekologického hospodárstva. Tu v okolí bio nikto nepestuje, krmivo by sme museli dovážať zdaleka. No ku-pujeme kŕmnú zmes, v ktorej nie

sú hormóny, antibiotiká, lieky ani žiadne geneticky modifikované zložky. Pšenicu a kukuricu máme od miestneho gazdu, ktorý bio certifikát nemá, no strieka len raz. Je to teda akési bio light. (*Úsmev.*)

Mária: Ak by sme plne prešli na bio živočíšnu výrobu, museli by sme si vypýtať šesť eur za kilo ku-

čerstvú trávu. Zatiaľ neviem, že by to na Slovensku niekto robil. Minule si od nás prišli kúpiť kurčatá až zákazníci z Popradu.

Vnímajú vás okolití farmári ako seberovných?

Tomáš: Čas, za aký vykličí se-meno mrkvky, je rovnaký v ekologickej aj bežnom poľnohos-

racieho mäsa. To zatiaľ ľudia nie sú pripravení zaplatiť.

To však potvrdzuje argument tradičných poľnohospodárov, že bio chov nie je udržateľný.

Tomáš: Farmári, ktorí svoje produkty predávajú do veľkovýku-pu, dostanú veľkoobchodnú tr-hovú cenu. My však predávame priamo koncovým zákazníkom do mesta. Cenu určujeme tak, aby sme boli v zisku. Dovolím si tvrdiť, že aj bio kura, ktorého vajíčka či mäso kúpite v obcho-de, nezjedlo toľko trávy a nebolo toľko na slnku ako to naše.

Ako to myslíte?

Tomáš: Väčšina bio fariem cho-vá hydinu pod strechou. Keď majú zvieratá stabilný výbeh vonku a vodu, zdržujú sa len tam. My kletky s kurčatami aj morkami neustále posúvame. Je pod nimi čisto a sú nútené každý deň žrať

podárstve. Máme spoločnú reč. Susedia majú vedomosti, ktoré potrebujem. Zavolám im a pora-dia mi, aj keď si často myslia, že to, čo chcem robiť, sa nedá. Keď sused počul, že plánujeme fun-govať ekologicky, povedal mi, že som naivný a že do dvoch rokov odídem.

Volakedy mal farmár za se-bou celé generácie skúsenos-tí. Nechýba vám to?

Tomáš: To, že sme začali úplne z nuly, je výhodou aj nevýhodou. Tí, čo pôdu a stroje dlhodobo vlastnia, nemusia riešiť pôžičku ani nájmy. No zároveň je ľahké prísť s novotami, keď sa veci ro-bili sto rokov istým spôsobom. Starý otec, ktorý farmu vybudo-val, vás bude odrážať, alebo vám povie, že na to nemáte právo. To my neriešime. Skúšame a často prídeeme na veci, ktoré sú efek-tívnejšie a ziskovejšie ako to, čo je zaužívané.

Mária: Tí, čo získali pôdu a stroje po predkoch, dostali dedičstvo. My tieto pomyselné prostriedky investujeme do učenia. Prípadné chyby, ktoré urobíme, berieme ako školné.

Koľko vás také školné vyjde?
Tomáš: Veľmi veľa. No teraz už viem, čo mám robiť inak, lebo som to zažil. Keby mi to niekto len povedal, neposlúchol by som. Minulý rok sme urobili studňu, no čerpadlo bolo príliš silné a zlomilo ju. Vykopali sme jazero, ale nebola v ňom voda, tak sme ho zasypali. Boli to desiatky hodín roboty a stovky eur. No nie sú to vyhodené peniaze. Ale urobiť takú veľkú chybu, aby prišlo o život zviera, sa dá len tažko. Neriešiť celý deň vodu pre morky je nezodpovednosť, nie chyba.

Po maďarsky nehovorí ani jeden z vás. Ako na južnom Slovensku fungujete?

Tomáš: To, že nevieme po maďarsky, nás odlišuje. Sme sice kamaráti a pomôžeme si, nemáme žiadnen problém. No pre miestnych sme skrátka iní. Predstava, že budeme plne zapojení do miestnych vzťahov, je romantická. Mám tridsať a pochádzam z hlavného mesta. Je prirodzené, že moji najlepší kamaráti nie sú stadiaľto.

Mária: Včera sme boli v Bratislavе na zmrzline a poprechádzat-

sa. Našli sme si slovenský baptistický zbor v Nesvadoch. Sme zaň veľmi vdăční. Tam máme veľa kamarátov, ktorí majú malé deti. Zdalo by sa, že sme tu opustení. No ľudia, čo žijú v meste bez kontaktov, sú opustení viac.

Tomáš: Naše mentálne napojenie je na Bratislavu a kostol v Nesvadoch. Naša farma je sice ďalej, ale máme dve tepny a na nich máme rodinu, kamarátov, vzťahy. Tam predávame, a tam fungujeme.

Prišla so zmenou prostredia aj zmena vo vašom duchovnom živote?

Tomáš: Samozrejme, nemám čas pozerať toľko kázní na internete ako kedysi. (*Úsmiev.*) Času na duchovný život je menej, ale je o to intenzívnejší. Niekedy sa človek modlí aj trikrát za deň, no len tak niečo do vzduchu hovorí a ani neverí, že sa to stane. Ked líška zožrala tri kurčatá a morku, modlil som sa s vierou. Naozaj som prosil Boha o pomoc. Na druhý deň sme ju chytili.

V čom dosiahla romantickú predstavu, ktorú ste mali na začiatku, realitu?

Tomáš: Ja som stále úplne nadšený. Čím dlhšie tu som, tým viac výhod vnímam. Robím to, čo ma baví. Cesta do práce mi trvá desať sekúnd. Dnes Sára chcela, aby sme sa hrali. Tak sme doobeda strávili hodinu v pies-

kovisku. To by som v žiadnej inej práci nemohol. Bežne pracujem desať či štrnásť hodín, no medzičím mám slobodu. To, že máme trošku ďalej do obchodov, už považujem za výhodu. A všetky gazdovské veci sú blízko.

Mária: Teraz, keď sú deti malé, pre mňa asi prevažujú nevýhody. Nemám tu koho poprosiť, aby mi na hodinu postrážil deti. Ani kamarátku, s ktorou môžem ísť kočikovať a na zmrzlinu. Chýba mi ihrisko, také, kde sú aj iné mamy s deťmi. Ísť autom pol hodiny do mesta je zatial pre mňa s deťmi ďaleko. Bolo by krásne, keby si v okolí kúpili mladé rodiny aspoň chaty.

Ešte stále platí, že vám farma dáva zmysel nielen filozoficky, ale aj prakticky?

Tomáš: Príjmo sme na tom asi o kúsok lepšie, ako keby sme obaja pracovali v kancelárii, no všetky svoje príjmy dávame na späť do farmy. A len čerpadlo na poli má odber viac ako dve petržalské domácnosti. Tu je jedno, aké mám tričko, a nikdy mi na tom ani nezáležalo – posledné oblečenie som si kúpil pred rokom. Jazdíme na dvadsaťročnej fabii. Viem, čo je priorita, a niektoré veci musím opustiť. Farmárčenie určite nie je pre každého. Je to tlak. No veci si neustále prepočítavam. A modlím sa. ■

Zdroj: Konzervatívny denník Postoj

NENÁPADNÝ ŽIVOT VĎAČNOSTI

Spomienka na Annu Ciesarovú

Čím sa odvďačím Hospodinovi za všetko dobré, čo mi urobil? Vezmem kalich spásy a budem vzývať meno Hosподina... (Žalm 116, 12 – 13)

„Veršík, který jsi mi poslala je nádherný. A další dary si vzít – jaká nádhera a Pánova dobrota...“, znel obsah poslednej sms od tety Ciesarovéj. Poslala som jej novoročné heslo. Tu na zemi vzývala meno Pána do 20. augusta, keď ju z nej odvolał vo veku 87 rokov.

Sestru Anku som poznala len sedem rokov, ale je to veľký dar, keď aj krátky výsek života zanechá požehnanú stopu. Pochádzala z Oldřichovic na Morave. V mladosti spoznala Pána Ježiša ako svojho Spasiteľa, ktorého milovala a slúžila Mu mnohými darmi; spevom v oldřichovickom spevokole ako učiteľka nedeľnej školy, dobrovoľníčka v diakonii. Verne stála po boku svojho manžela Juraja, ktorý viedol dorast, mládež a organizoval mládežnícke podujatia, spolu sa zúčastňovali stretnutí misijných pracovníkov. Služba Bohu a ľuďom bola ich životným krédom a stali sa príkladom mnohým, hlavne svojim deťom a vnukom.

Po pristahaní do Trenčína – Zlatoviec v roku 1990 Juraj slúžil ako kazateľ a v ich dome sa spočiatku konali aj bohoslužby. Biblické hodiny pokračovali až do ich odchodu. Na jar 2018 brat Juraj ešte vykladal Božie slovo, no rýchlo mu ubúdali sily. Pri preberaní biblických kníh sme sa striedali v príhovoroch. Teta Anka vedela aj z krátkeho textu vyťažiť taký obrovský poklad a aplikáciu, že som si to musela zapamätať, aj keby som nechcela. Odchádzali sme duchovne nasýtení; nehovoriac o telesnom pohostení. Napriek svojmu veku, aj po schodoch do modlitebne vynášala pekáče s úžasnými koláčmi a bylinkový čaj v termoske. Rada sa delila o úrodu zo záhradky. Srdce jej bilo pre misiu – nielen Misiu na Níle, ale aj domácu, Wycliffou misiu, či misiu na Ukrajine. Robila rozpis modlitieb za africké kra-

jiny pre ďalších modlitebníkov. Neodmysliteľnou súčasťou každého stretnutia u Ciesarovcov boli modlitby za misiu, za chorých, za prebudenie. Stále nás nabádala k šíreniu biblií, kým je čas. Vzali sme si to k srdecu. Zásobila nás gideónkami, ktoré rozdávame doteraz. Po smrti manžela v roku 2018 odišla k dcére Zuzane na Moravu.

Ked' nemohla byť na zhromaždení, pripájala sa online na domáce skupiny, počúvala kázania či konferencie. Počas krátkeho pobytu v nemocnici ju až do konca života sprevádzala modlitba, Božie Slovo, ktoré vedela naspamäť, a spev. Ďakujem za jej život a príklad hodný nasledovania. ■

Anka Gajdošová, CB Trenčín

Bůh není online

MAX GRONACH

Niektorým sa otvorí duchovný zrak ešte keď majú všetko pred sebou, iným až keď už bežia v cielovej rovinke. Tí prví môžu svoj život, kariéru, rodinu plánovať spolu s Bohom, tí druhí sa zvyčajne už viac obzerajú dozadu a hľadajú Božie stopy v svojom príbehu. Publicista, historik a sociológ Max Gronach patrí skôr k tým druhým, ale napriek tomu stále hľadí dopredu a zaujíma sa o Božie koordináty vo všetkom, čo sa deje. Svoj kariérne bohatý a istým spôsobom dramatický osobný život neustále reflekтуje v širšom spoločenskom kontexte. V roku 2018 publikoval knihu „Ztracení v sebeklamu“, v ktorej čitateľovi odkrýva spoločenský život Ostravy – oceľového srdca Československa v 60tych rokoch, ktorý je pospletaný z politických hier mocných a túžbou žiť slabých. Jeho manželka bola Židovka z Východného Slovenska. Bolesť jaziev holokaustu neutícha v jeho srdci ani dnes. V poslednom období píše najmä eseje smerujúce k vyjadreniu podstaty a zmyslu života. Aj preto sú jeho teologické postrehy a vnútorné presvedčenia vzáyne. Vieme, že každá autentická výpoved' je hlasom, ktorý nie je mûdre prehliadnut'. Otvára nám totiž vzácny myšlienkový svet jedného z nás. To nie je tak málo. Asi je na mieste pripomenúť, že Maxa v posledných rokoch očarila filozofia väšne Sørena Kierkegaarda, najmä jeho kritika vtedajšej štátnej cirkevnej mašinérie, ale tiež radikálnosť nasledovania Pána Ježiša Krista v živote viery každého jednotlivca, na ktorú vo svojich dielach upozorňoval. Večnosť nie je pre Maxa koncept spojený s pojmom, ale realita jeho dní. Možno tu je niekde kľúč, ktorý nám poodhalí svet autora týchto príspevkov a ďalší dôvod k tomu, aby sme s ním vstúpili do citlivého dialógu. (T. Mährík)

Rozhodující je, abychom se nepřestávali ptát právě na smysl našeho lidského snažení.

BŮH NENÍ ONLINE!

Připustit si něco, co protiřečí našemu přesvědčení o správnosti vlastního úsudku je patrně jeden z největších problémů lidského génia.

Nejčastěji jsme ochotni ustoupit od našeho, někdy i pracně získaného přesvědčení v případech, kde nedeje o mnoho, anebo ještě lépe řečeno o nic. Jinak je to u přesvědčení, o kterém víme, že nám z osobní zkušenosti nebo z pocitu možných výhod přinese prospěch, přinejmenším subjektivní jistotu a v neposlední řadě vědomí stát na straně pokroku a modernity.

Autor těchto rádků je přesvědčen, že prospěch, jistota a pokrok nemohou být jedinou motivací na cestě celoživotního pochodu, na jehož konci se zaručeně ocitneme nazí a s prázdnýma rukama. Toto zjištění je samozřejmě prastarý fakt, který ovšem velmi neradi bereme na vědomí, protože nám zjevně, a to doslova, nepřináší jak známo žádný reálný zisk, žádnou jistotu ani sebemenší výhodu. Pouze zatvrzelí věřící různých náboženských směrů vidí v tomto nezvratitelném faktu i pokrok, a to na cestě k vytoužené věčnosti. Ty materialisticky osvícené takový nejistý pokrok příliš nezajímá: Na věčnost není z vědeckého hlediska o co stát.

Motivaci k vylepšení svých životních podmínek získává člověk tradičně z nespokojenosti s omezením své existence, ať již z jakýchkoliv důvodů. Člověk ve své podstatě je notoricky přesvědčen, že má v každém ohledu navíc, a že vývojový potenciál jeho rozumu a v něm dosud ukryté schopnosti nemají hranic. Vskutku božský pocit!

K uskutečnění svých cílů potřebuje jen moc a ta se dá vždy v příhodném čase organizovat. Příhodný čas nastává obvykle tehdy, když jeho mocenský zájem převažuje nad zájmem o duchovní, etickou dimenzi života. Jak víme i z nedávných dějin, taková nerovnováha zájmů se děje zpravidla pod voláním hesel o svobodě a pokroku lidstva. Geniálních propagátorů pokroku mělo a má lidstvo vždy dostatek. Jenže jak ukázaly dějiny, nejedna idea pokroku se obrátila nejen proti jejím průkopníkům, ale i proti lidskému společenství na této planetě. Někdy můžeme mít vážné pochyby, jestli člověk sám o sobě je vůbec schopen z vlastní inspirace definovat a realizovat svůj vlastní, skutečně lidský pokrok.

Co přinesl digitální věk?

Mnohým současníkům snad neušlo, že nové a vskutku revoluční technologie v oblasti komunikace toho času daleko předstihly schopnost vnímatelnosti a srozumitelnosti v kontinuitě generačního klastru (prarodiče, rodiče, děti). Evoluce lidského vědomí se tak postupně tříší v množství

věkových kategorií různých kvalit a různých stupňů vývoje. Nikoliv věk, vzdělání, praktická životní zkušenosť, nýbrž jistý člověk, nebo jistá skupina s exkluzivním přístupem k rozsáhlým digitálním databázím všeho druhu a všech oborů, rozhoduje dnes o našem místě ve společnosti a o našich příštích krocích do budoucnosti. Nový digitální svět, který nerozlišuje mezi potřebným a nepotřebným, ale mezi rychlou (jednoduchou) a mezi pomalou (důkladnou) informací, mezi širokou a úzkou volbu individuálních zájmů a mezi pohodlnou, spontánní komunikací slovem i obrazem za účelem okamžitého splnění všech možných přání konzumní a informační poptávky, a mezi komunikací přímo, která snad může prozradit nechtěně nás charakter, skrytý úmysl nebo i skutečnou identitu.

Pro nový digitální věk se tak staly naše dějiny, naše osobní minulost, naše osobní zkušenosť, průběžným elektronickým archivem, nahrazujícím naši osobní i kolektivní paměť. V oblasti vědeckého výzkumu a organizace technologických procesů je digitalizace bezesporu velkým přínosem. Je to ovšem jen uměle sestavená, technická paměť, pečlivě očištěná od kritických myšlenkových procesů, pochyb, citů a situacní pozadí doby, na kterou se naše paměť vztahuje. Taková paměť má ovšem i z těchto důvodů velmi poznatelnou dehumanizační tendenci. Mnozí říkají: No a co?

Komplexitu našeho života, naší minulosti a vůbec lidské existence digitalizace vlastně neřeší, řešit nemůže a ani řešit nechce. Spíše se jí vyhýbá a někdy jí i opovrhuje, jako neefektivní, neproduktivní a na cestě pokroku dokonce destruktivní. To má své důvody. Komplexita člověka a jeho života na této planetě má patrně i silnou duchovní komponentu v schopnosti transcendence. Ta se nedá sice vědecky podchytit, ale ani vymazat či ignorovat. Ale právě v poznání komunikativních a kreativních sil transcendence může člověk najít i jiné priority než rychlosť, zjednodušení a údajnou pohodlnost, které upřednostňuje nabídka digitálního věku. Transcendence se pochopitelně nedá

také přepsat do algoritmů a digitalizovat. A právě v tomto bodě našeho zjištění je zřejmé, že pokrok digitalizace dělí člověka vlastně od jeho přirozené komplexity, chceme-li, od jeho duševního světa.

Jde o mnoho?

Co bychom při veškerém nadšení nad průlomem digitálních technologií do našeho života neměli opomenout, je právě kritický pohled na minulost, ten tak dnes nepopulární „pohled zpátky“, který nám nabízí často mnohokrát více, než vlastní nebo napojený (dnes již běžné) digitální archiv.

Z dokumentů našich dějin se můžeme třeba dovědět, v jakých představách o světě lidé svého času žili, po čem toužili, v čem viděli svůj úspěch nebo svou porážku a co je vlastně motivovalo k závažným rozhodnutím, které mohly znamenat buď velkou slávu, nebo dokonce ztrátu života. Takové ohlédnutí za dějinami našich předků není nikdy marné.

Každý badatel, který podlehne vášni hledání historických faktů z dávné nebo nedávné minulosti může snad s určitostí říct, nad čím právě bádá, jakou metodou na to jde a proč ho zajímá právě tato historická osobnost, právě ten objekt či ona konkrétní událost, a u slavných přírodních vědců, technických talentů to může říct podobně.

Dnes bádá, zkoumá a studuje téměř každý, kdo může a chce. Každý má dnes samozřejmě nárok na sebeurčení a na veřejnost. Digitální média, především sociální sítě, berou každého, kdo se přihlásí. A spousta povolaných i nepovolaných, sužovaných přetlakem svých nových objevů a vědomostí, cítí se povinna své nové nabýté poznatky zpřístupnit světu, těch údajně nevědomých, nevzdělaných a neinformovaných. Těch je vždy demografická většina, a ta mnohdy neví, co s načatým večerem. Manažéri sociálních sítí to ví velmi dobře. Zdá se, že ten nový, krásný digitální svět potřebuje permanentní osvícení, jinak by nastala tma. Prostě úpadek, konec blahobytu. Při tom každodenním návalu nových a ještě novějších informací bohužel mnohdy rádi přehlédneme, že pro nás relativně krátce vyměřený život již toho víme poměrně dost, a pořád nevíme jasně, kam vlastně jdeme. Ostatně, jedno důležité osvícení před několika málo stoletími již máme za sebou.

Odpovědi bez otázek

Někoho snad již napadlo, že oproti minulým časům, díky megarychlým digitálním médiím, dostáváme stále více odpovědí i na otázky, které jsme si k našemu překvapení nikdy nekladli. Vysvětlení je jednoduché: Digitální partner na druhém konci serveru umí totiž naše potřeby geniálně předvídat a nabízí se jako vždy připravený, perfektní sluha svého pána. Jeho algoritmus ho neomylně vede k našim vysloveným i nevysloveným otázkám. – Přání? – Už se na tom pracuje. A když náhodou žádné nemáme, nás osobní digitální sluha nám ho připomene.

I přes takovou excellentní vstřícnost digitálních služeb cítíme ovšem občas i potřebu klást si otázky na sebe, možná že ze zvyku, možná i z náhle obavy, jestli ten nás vždy poslušný a vstřícný sluha nám jednoho dne nepřeroste přes hlavu, a my se budeme muset řídit jeho povely, a co horšího, bude me se muset podřídit jeho rozhodnutí, protože jsme se již odnaučili dělat rozhodnutí vlastní, z vlastního popudu a ve vlastní odpovědnosti.

Tento, bohužel, jen občasný pocit, kdy máme neutišitelnou potřebu také pokládat otázky na sebe samého, je bezpochyby charakterním znakem skutečného, patrně oduševnělého člověka.

Otzázkou, kterými jsme si v dětství otvírali nás duševní obzor jako: – Kdo? Co? – budou mít určitě i nadále své pevné místo v našem slovníku. Ale otázky po účelu, smyslu a skutečné potřebě našich tužeb, našeho úsilí a jednání jsou neméně důležité a mají rozhodující váhu při každém našem rozhodnutí. Pochybují, že digitální technologie mohou v dohledné době dát na takové otázky takříkajíc kvalifikovanou odpověď. Tu si musíme dát sami, pokud chceme podržet nás osud ve vlastních rukou.

Ranné, a snad se dá říct panenské křesťanství, dříve než poznalo slasti světské moci jako neomylnost, bohatství a prospěch z práce a závislosti druhých, a tyto pro ni celá nové atributy moci si vysvětlovalo ve smyslu pokroku na cestě ke věčné spásce a blahu všeho lidstva, bylo jistě velkou nadějí těch, kteří uvěřili v oběť lásky Božího syna.

Významný myslitel a zbožný otec církve své doby, jinak křesťanům znám pod jménem Augustin (354 – 430), byl dle jeho životopisců v jeho učení sice

ADÁCIA POLIS

Foto: Richard Köhler

rozporuplný, ale ve své víře ve spravedlivého a milosrdného Boha pevně přesvědčený člověk. Jeho vášnivá, silně subjektivní snaha o poznání božské vůle, která dovele měnit mysl a životní cíle každého, i nevěřícího a pochybovače, našla výraz v jeho dochovaných spisech a překladech.

Autor knihy *Creation or Evolution*, Denis R. Alexander, zde cituje jistý výrok na základě Augustinova poznání vůle Boží v anglickém překladu: „Holy Spirit did not desire than men should learn things that are useful to no one for Salvation.“ (De genesi ad literam, 9/AD4D5). To je určitě velmi radikální výklad Boží vůle velkého křesťanského učitele a zatraceně blízko výzvám textu posvátného Evangelia. Pro každého moderní dobou osvíceného křestana není zatěžko zjistit, že v jeho praktickém životě se myšlenky na věčnou spásu příliš často nevyskytovaly a proto, veden bohatou nabídkou všeho, co náš divukrásný svět pro naše blaho a radost vytvořil, raději se učil svůj život užívat a poznávat bez jakýchkoliv výčitek svědomí. Neboť on byl přece stvořen pro ten pravý život a nikoliv pro život v jakési čekárně na spásu. Takhle to ovšem Augustin nemyslel. K věčné spásce ve smyslu biblického zvestování Spasitele vedou, jak vyprávějí svědec těch povolaných, různé cesty. Ty mohou být i hodně zakřivené a bludné až do okamžiku, když si uvědomíme, že naše dramatické a někdy i pouze

rozmarné putování světem „sto a jedna zajímavostí“ stojí před nevyhnutelným cílem, a my jsme dosud nepoznali jeho smysl.

Rozhodující je, abychom se nepřestávali ptát právě na smysl našeho lidského snažení. To by byl skutečný pokrok. Sice nevědecky formulovaný, ale přesto pokrok.

Dávat slovům, věcem a novým objevům pokroku přednost bez ohledu na ty slabé duchem i tělem, bez ohledu na ty, kteří ještě nikdy nepoznali otevřené srdce a hřejivou ruku svého bližního a musí se proto obracet na služby placených profesionálů na internetových stránkách, takový „výběrový“ pokrok opomíjí výzvu toho, který chce tu být pro všechny, kteří mu důvěřují, i pro ty bez telefonu, internetu, bez e-mailové adresy a bez krtu.

Jeho pozvání zní: *Přijďte ke mně, všichni, kdo se namáháte a jste obtížení břemeny, já vám dám odpočinout.* (Mt 11, 28)

Stačí si to jen připustit, že toto pozvání má také smysl.

A ten, který zve a kterému říkají věřící (i nevěřící) tradičně všemohoucí Bůh, který podle jeho vlastních slov všechno vidí a slyší, všechno může předvídat a všechno, když chce, také odpouštět. Odpouštět ovšem nefunguje ONLINE. Proč asi?

- Ale jinak jistě proti smysluplnému pokroku nic nemá. ■

ZNEVIDITELNIL SE

Nedávno jsem se dozvěděl, že jeden můj vzácný přítel údajně zemřel. Taková zpráva se prý objevila v internetu. Oznamovatel této zprávy, patrně syn zemřelého, použil přitom naší době úměrný výraz „zneviditelní se“, což se dá asi následovně vysvětlit: Můj přítel, kterého jsem naposledy přivítal v Ostravě na podzim minulého roku a s kterým jsem si po desetiletí vyměňoval dopisy a telefonáty, se z vlastní vůle prohání někde v blízkém kosmu, kde vlnové frekvence našeho internetu nedorazí a tím je pro nás neviditelný. Neboť my jsme v moderní době pouze „viditelní“, pokud jsme „on-line.“ Kamarád je tedy bohužel někde „off-line“.

Jak jsem později zjistil, ti, kteří si jeho osobnosti cenili a ostatní pozůstalí zůstávají nadále on-line. Ti vyjádřili okamžitě po vyhledání této zprávy svoji digitální soustrast a patřičné digitální zarmoucení. K tomuto účelu slouží dnes především sociální sítě. Jde to rychle, pohodlně a nestojí to nic. Navíc ušetříme na slovech, papíru a poštovní známce. Osobní rozloučení, jak všichni víme, je vždy trochu problematické.

A dále? – Sejde z displeje, sejde z mysli. Bylo a není.

Autor toho tak trochu podivného nekrologu, majitel mobilu a poštovní schránky má ten dojem, že člověk se svými původními vlastnostmi se musí nutně nově definovat. Můj vzácný přítel by byl určitě pro. ■

SLOVO BOŽÍ

v časech primátu vědeckého poznání

Reálný příběh o emancipované ženě, která se rozhodla jednoho dne hledat Boha.

Byla jednou milá a dobromyslná babička a ta se rozhodla darovat své vnučce Lucii na její přání k vánocům Bibli.

Babička byla vyznávající evangelická křesťanka, vnučka k jejímu zarmoucení nepokřtěná, ale jinak s babičkou jedno srdce, velmi talentovaná v obořu přírodních věd a otevřená pro všechno, co jí slibovalo nové zkušenosti z bohaté nabídky mladého života.

Po ukončení vysokoškolského studia zakotvila v Praze, vdala se, a brzo se jí narodili dvě děti. Babička, žijící několik set kilometru od Prahy si ji nemohla dost vynachválit. Zanedlouho odešla milovaná babička na věčnost, aniž by se dozvěděla, jak si její vnučka s dárkem k vánocům poradila. Měla jen jistou naději.

Vánoční dárek pro Lucii zprostředkoval tehdy osobně autor těchto rádků, samozřejmě s patřičně laskavým a nevtíratým komentářem pro úplné začátečníky ve věci křesťanských textů. Bylo to slibné setkání.

Uběhlo několik let, vnučce již šlo na čtyřicítku, a já jsem si vzpomněl na babiččin vánoční dárek. Tak jsem Lucii zavolal. „Ahoj, jo ta Bible. Už si vzpomínám ... (dlouhé ticho) Ano, už jsem si v ní několikrát zalistovala, ale je mi líto, já té knize nerozmím. Začala jsem s tím Evangeliem. Křesťanům to určitě něco říká, ale já to nějak neumím číst. Snažila jsem se tím textem prokousat ... nešlo mi to. Samé metafore, podobenství, staré zvyky a staré moudrosti ... to by musel člověk znát dějiny a souvislosti, a vůbec kdo je kdo a proč to je pro nás důležité všechno vědět. Je mi opravdu líto.“

Snažil jsem si představit první kontakt s biblickým textem jinak vzdělaného „neznabohu“, který byl vychován v duchu vědeckého poznání světa, samozřejmě bez metafor, podobenství a bez jinak všeobecně známých „moudrostí věků“.

V tom okamžiku jsem si uvědomil, že celá vánoční akce nebyla vůbec domyšlena. Vše zůstalo jen u dobrého úmyslu. Příležitostně se musím Lucie zeptat, co si od přečtení Bible slibovala, když si ji k vánocům od babičky objednala. Co asi o Bibli dosud věděla? Pro její rodiče, jejího manžela a její okruh přátel nebylo náboženství nikdy zajímavé téma. Od babičky asi přinejmenším věděla, že se v Bibli vypráví o Bohu, jak stvořil svět, jak před dvěma tisíci lety vzal na sebe lidskou podobu, kázal skutečnou pravdu, byl za ni ukřižován a po smrti vstoupil na nebesa. Víc si netroufám domnívat.

Někde asi také slyšela, že kdysi dávno měl Bibli každý doma.

Křesťané současnosti žijí ještě pořád v tradici mnohých století, kdy většina obyvatelstva Evropy,

včetně států, demonstrovala svou náboženskou příslušnost a nedotknutelnou autoritu Bible nejen privátně, v rodinném svazku vícero generací, ale i na veřejnosti. A to se samozřejmostí, která v dnešní době působí na moderního člověka nějak cize, dávno přežité a na míle vzdálené od nového, krásného světa dominujícího vědeckého názoru.

Ovšem jen na křesťanských tradicích, ať již jsou jakkoliv pro pamět věřících důležité a vlastně nepostradatelné, stavět budoucnost ve smyslu Evangelia nelze.

Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon a proroky, nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit (Mt 5,7).

To je i smysl Nové smlouvy: Naplnit Zákon. Nikoliv jej pouze z povinnosti uctítavat a jak káže tradice oslavovat.

Dědicové Nové smlouvy

jsou nepochybně vyznávající křesťané, kteří by ji měli předávat od generace ke generaci, protože význam Božího slova, jak známo, se nevztahuje na nějaký historicky uzavřený časoprostor, nýbrž má nám sloužit jako trvalá orientace v našich úvahách o jednou nám svěřeném úkolu. S láskou a spolu s našimi bližními spravovat tuto divukrásnou zemi v naději na spravedlivou odměnu. A to v procesu nepretržitého poznání světa.

Jenže k tomu je třeba jistou kontinuitu vědomí víry a důvěry ve smyslu Božího plánu. Uchovat tuto kontinuitu mezi generacemi se ovšem v průběhu mnoha staletí zjevně nepodařilo. Sice můžeme být přesvědčeni, že slova a křesťanská etika Evangelia nikdy nepozbyla svou sílu a platnost, ale předávat víru a důvěru v Boha od otce a matky na syny a dcery v tradicích ustrnulé církevní doktríny, jak se s ní ještě dnes často setkáváme, nemůže být tím potřebným a nezbytným generačním mostem víry, protože taková víra nenaplňuje, nýbrž pouze konzervuje.

Generace babičiny vnučky Lucie byla pod tlakem konformity primátu vědeckého poznání od generační štafety poselství Evangelia fakticky odtržena, a tímto se tradičně zvěstovaná víra v Boha Vsemohoucího postupně stala jen jednou nabídkou z mnohých jiných v rámci volnočasových aktivit.

Babička doufala v zázrak

Možná, že snad jednou přijde. Stavět mosty křesťanské víry, stavět mosty důvěry v slovo Boží, není pro většinu současných společností aktuální potřeba. Ty již svorně vykročily na cestu blahobytu pro všechny. Není zájem a ani důvod změnit směr pochodu. – Proč vlastně?

Tuto otázku si položila pravděpodobně i Lucie. Proč by se o Ježíšově učení měla něco důležitého dozvědět, když ji momentálně nic nechybí, nic nepostrádá, nehledá nějakou pomoc, nestojí o nějakou závislost na lásce, kterou zaměňuje za oboustranně vyhovující vztah k objektu své žádostivosti a snad citové potřeby. Touhu po věčném životě nemá a vzhledem k dosavadní přízni osudu neví, komu by měla být za současný stav věcí života vděčná a komu by měla odpouštět. Život v Praze a jejím okolí ji plně vyhovuje. Na tomto pozemském bodě pomalu končí její materiální i duševní horizont.

Evangelium a Bible vůbec pro ni nic neřeší. A když by se ocitla v nouzi, tak mohou zaskočit rodiče nebo dojemně starostlivý a všudepřítomný stát. Ostatně se může každý člověk dnes informovat na internetu. Co je kde a kdo je kdo a kde je co k dosažení.

A proč vůbec měla Lucie zájem o Bibli? – Prostě chtěla udělat babičce svým zájmem o duchovnou radost. Babička by to ocenila.

Zázraky se nekonají

Pro Lucii a její nespočetné vrstevníky v celé zemi žádná z dřívějších generací tak důležité mosty k sebepoznání a následovné cesty za smyslem života nepostavila. Možná že je hledala a nenašla je, možná je minula, ponořena do svých snů o naplněném životě plném krásných zážitků, třeba jen i v představách, a třeba i jen „on line“

A ta Zlatá a Stověžatá, pyšná jen na své vlastní mosty, měla vždy co nabídnout.

Exkluzivně. Jaký ohlas by dnes, po dvou tisíci letech, měla ona proslulá výzva *Čiňte pokání! Obraťte se!* z úst Jana Křtitele? Málokdo i dnes pochopí, že tato výzva je určena i jemu. Osobně. Co? Já mám zrovna teď odejít od bohatě prostřeného stolu? Jsem blázen?

Co mají mnozí teologové, povolení i vyvolení, a v Písmě vzdělaní křesťané z toho, že sice znají Zákon proroky a poselství Evangelia, ale jejich slova dorazí jen k uším těch obvyklých, na bohoslužbu vždy srdečně pozvaných souvěrců?

Ti se mohou samozřejmě ujistit, že slyšeli Boží slovo, a tímto jsou na té správné straně světa. Lucii byla ovšem již dávno nabídnuta zcela jiná alternativa. Její společnost svobodných a svéprávných vyznavačů sebeurčení a vědeckého pokroku ji totiž průběžně nabízí celou řadu atraktivních, vyhlášeně pohodlných mostů k novým břehům brzké budoucnosti, kde se jim mohou splnit téměř všechna přání, kromě nesmrtelnosti a věčné lásky. Tu si věda ještě nestihla patentovat.

Lucie je teď ve věku, kdy je ještě čas všechno prožíté ještě jednou položit na váhu a rozhodnout se, A proto Lucii nevzdávám.

Závěr na základě vlastního poznání:

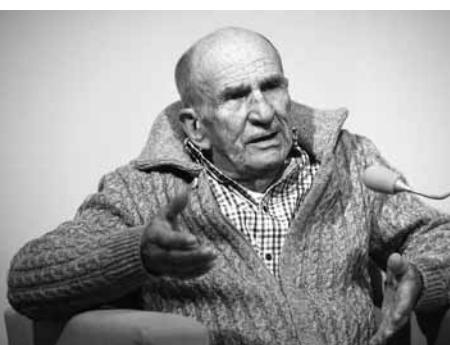
Možnost být neustále „up to date“ svádí moderního člověka k neustálé korekci svých životních plánů, Nutná sebereflexe vlastní názorové pozice, a tak potřebné kritické sebeuvědomění vlastních schopností není, bohužel, požadováno.

Moderní člověk dnes nechce být viděn jako subjekt jistého nezvratného dějinného procesu, který měl nějaký začátek a nějaký, možná že i ne příliš optimální, vývoj.

Jak vysvětlit mladému člověku dnešních dnů, vychovanému v duchu primátu permanentního pokroku vědy, a neustále konfrontovaného s novými objevy, které umožňují mnohým současníkům poměrně bezstarostnou a pohodlnou materiální existenci v rámci velkorysých sociálních zákonů, potvrzených dodatečně individuálními lidskými právy? Jak mu vysvětlit smysl víry v biblického Boha a nekonečnou platnost právě jen jeho slova zákonů, když tyto na žádném místě nehovoří o blahobytu a lidských právech, ale naopak o lidských povinnostech, pokoře a odpovědnosti za své činy?

Foto: Richard Köhler

Smysl víry a Božího slova,

jako životní orientace člověka na tomto světě, se dá zajisté fundovaně vysvětlit z různých úhlů pohledu. Ale klíč k pochopení víry v Boha vězí jedině v rozhodnutí každého člověka – přijmout nabídku Stvořitele k návratu. Z nejistoty a pomíjivosti pozemského života do věčného života z lásky ke svému Stvořiteli. Tato nabídka vychází z lásky k životu, jehož je původce a vyžaduje od člověka nic jiného než uznání svého daru opětovanou láska. I za cenu oběti pomíjivého života

Láska je zřejmě jediným možným mostem mezi pomíjivostí a věčnosti. Ale víme my vůbec dnes, my svobodným duchem nejnovějších dějin „osvícení“, CO LÁSKA, ať již božská, nebo lidská znamená? Jak uvěřit něčemu, co se nedá vnímat v našem životním prostoru lidskými smysly, ani rozumem? Lze najít nějaké svědky? Existuje snad nějaká ještě neznámá dimenze poznání, o které nemá většina lidí (kromě těch vyvolených) žádné zdání?

Nakonec má člověk svobodnou volbu a může i říct: Věčný život? Nemám zájem!

Přistoupíme-li ovšem na viru ve věčný život ve smyslu Božího slova, bude se nám měnit perspektiva pozemského života, jehož pomíjivost si budeme stále více uvědomovat. Zároveň se nám otevře cesta k pochopení Stvořitelova úmyslu a naděje, které do svého stvoření vložil.

Primát vědeckého poznání, který ovládl myšlení a perspektivy moderního světa nikdy neohrozil nebo nezpochybnil platnost Božího slova. Posláním přírodních věd je přece odkrývat a objevovat zákonitosti, které již byly dány do víntku naší planety při jejím zrodu. A člověk nemá pochopitelně na jejich vzniku ten nejmenší podíl. Také na důmyslném vnějším a vnitřním obrazu a funkcí všech živých bytostí se člověk nepodílel, i když se snaží o to neúnavně pokoušet.

Bádat a zkoumat ve prospěch lepšího poznání již před námi stvořeného a navíc funkčního světa je nepochybně nejen v zájmu člověka, ale především i Stvořitele.

Mimochedem, velkému fyziku 20. století a nositeli Nobelovy ceny Werneru Heisenbergovi je připsán podivuhodný výrok: „První doušek z poháru přírodních věd dělá z člověka ateistu, ale na dně poháru čeká na něj Bůh“. V oblasti kvantové fyziky

není Heisenberg sám. Další následují. Pro mnohé křesťany to může být velmi překvapivé zjištění.

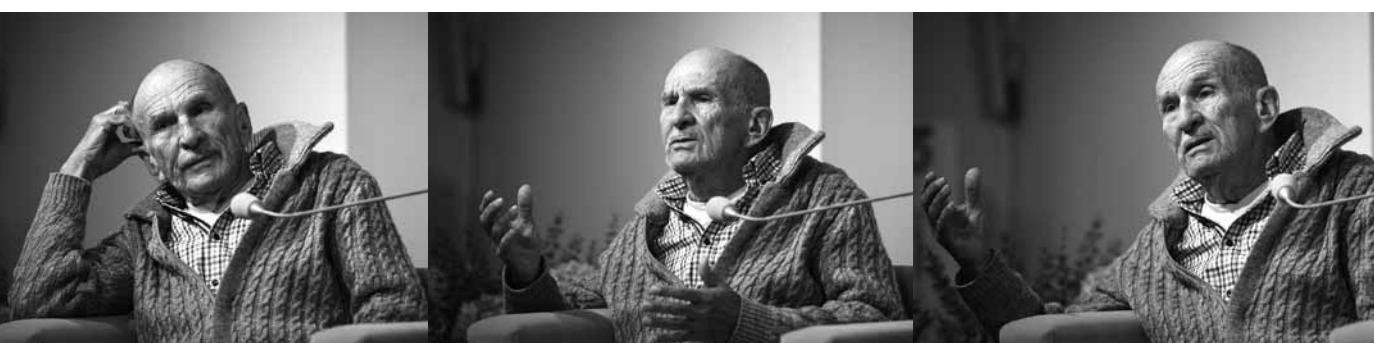
Závěrem

Nad současnými snahami populárních protagonistů postmoderních ideologií a technologii, povýšit člověka na základě jeho údajně neomezených rozumových schopnosti, včetně jeho důstojnosti a nedotknutelných práv, na úroveň Všemohoucího, je se ovšem třeba z křesťanského hlediska kriticky zamyslet. Podobné pokusy samozvaných proroků krásné budoucnosti lidstva zaznamenaly již dějiny mnohokrát a mnohé jak známo ztroskotaly často i za velkých lidských oběti. Ne všechny dříve a dnes oslavovaný vědecký pokrok přispěl a přispívá k lidskému blahu a poznání pravdy na této zemi.

Pokora před životodárnou přírodou není totiž zrovna velkou ctnosti ctižádostivé vědy.

Překotný vývoj techniky a úspěchy vědy v posledních desetiletích podstatně změnily vztah lidstva k jeho duchovnímu a kulturnímu dědictví. K němu patří i etika Božího slova, jak ho slyšeli a vnímali první křesťané. Nebývalé možnosti konzumu, ignorace již dávno ověřených a stále platných etických principů ve prospěch různých lákavých, ale pomíjivých výhod zastiňují úspěšně právě zde naši kolektivní paměť na původní smysl stvoření světa a člověka.

Pozvolná ztráta paměti, která se v současnosti průběžně nahrazuje obsáhlými databankami nesčetných lidských tužeb po totální informaci, vede ovšem také (a to je i vědecky prokazatelné) ke ztrátě schopnosti sebereflexe, ztrátě individuální přirozenosti, ztráty schopnosti vyjádřit touhu po něčem velkém, o čem nemáme vůbec nějakou představu, co se nedá ani slovem a ani obrazem popsat. Takovou ztrátu nám nenahradí žádná databanka, ale my víme a cítíme, že to existuje, a že nás to mocně přitahuje. Snažme si alespoň udržet schopnost žasnout. Žasnout nad tím, co Boží slovo o nás lidech již dávno ví a co ještě před námi skrývá. Pro příznivce vyspělých komunikačních technik jsou případné dotazy o smyslu víry ve věčný život pochopitelně zbytečné. Bůh totiž není dosažitelný „on line“. Evidentně. Ostatně: Vše již bylo řečeno. ■

IZRAELSKÝ DENNÍK V

Jordán - Banias Springs

Text: EVA BECHNÁ,
Foto: E. BECHNÁ a PETER BANÝ

TAM, KDE TEČIE JORDÁN TICHÝ...

Stovky, možno aj tisícky turistov smerujú každý rok k Jordánu, aby tu vykonali slávnostný obrad krstu. Nie všade je to technicky možné, a tak sú niektoré miesta už vybudované na tento účel. K rieke, menším oddeleným bazénikom, vedú špeciálne chodníky so zábradlím. Budovy v okolí poskytujú šatne, sprchy, predaj a prenájom krstných rúch. Tak je to, napríklad na mieste s názvom Yardenit. Nič proti nikomu, ale také niečo nás ani trochu nelákalo. V okolí jazera však bolo množstvo iných zaujímavých miest bez toho, aby sme narážali na davy obdivovateľov.

Z Tiberias sme sa teda vybrali do Kafarnaum (Ke-far Nahúm – dedina Náhumova) na severozápadnom brehu jazera. Kafarnaum je označované ako dedina, kde žil apoštol Peter. Už pri vstupnej bráne na to upozorňuje nápis. Z dediny zostało len archeologické nálezisko. Môžete tu vidieť pozostatky Petrovho domu a tiež synagógy z 2. – 3. a možno aj 4. storočia, nakoľko sa archeológovia na tomto údaji nevedia dohodnúť. Kafarnaum leží hned pri bre-

hu jazera, sú tu krásne romantické zákutia. Podľa evanjelií tu Ježiš často pobýval, vykonal množstvo zázrakov a uzdravení.

Miesto, kde pramení Jordán

Odtiaľ sme smerovali k hore Hermon na pomedzí Izraela, Sýrie a Libanonu do národného parku Banias Springs. V týchto horách vraj pramení Jordán. V skutočnosti tu pramenia iné drobnejšie toky – Dan, Hasbani a Banias, ktoré sa potom spájajú do Jordánu. V parku môžete stráviť celý deň a urobiť si pári pekných menších túr, pri každom vstupe však musíte zaplatiť symbolický poplatok. Informácie o dĺžke turistických trás však treba brať poriadne s rezervou. V horách, pri zurčiacich vodných tokoch, bolo nesmierne príjemne. Aj keď sa hovorí, že Jordán už tiež nie je tým, čím býval. Vplyvom globálnych zmien je tu oveľa menej vlahy. Medzi prírodnými krásami sme obdivovali aj miesta archeologickej vykopávok, ako napríklad pozostatky Cézarey Filipovej a chrám boha Pana. Na mnohých

Blížime sa k Mŕtvemu moru

miestach sú vybudované malé prírodné bazéniky, kde si ovlážite unavené chodidlá. Sem-tam sa nájde malý obchodík so suvenírmi. V Banias Springs sa nachádza aj najväčší vodopád v Izraeli, počas našej návštavy bol však neprístupný. Keď prechádzate popod korunu stromov a počúvate zurčanie rieky, osvieženie chladivým vánkom, len ľahko veríte tomu, že pár kilometrov južnejšie je vyprahnutá púšť. V ten deň sme mali docestovať späť na juh k Mŕtvemu moru, a tak sme pomaličky opustili túto zelenú krajinu. Bolo úžasné pozorovať, ako sa smerom na juh príroda opäť menila. A každý kilometer mal svoje neuveriteľné kúzlo. Či to boli skaly a kamene na púšti, palmy a kaktusy alebo banánové farmy a ligotajúca sa hladina Genezaretského jazera na severe. Toľko rozmanitosti!

Jeden deň v raji

Ubytovanie pri Mŕtvom mori, v malých bielych domčekoch, bolo najdrahšie zo všetkých. Dovolenkovú dedinku pri severozápadnom brehu Mŕtveho mora prevádzkuje kibuc s názvom Almog, ktorý vznikol v roku 1979. Okrem ubytovania má ešte aj kúpele. Keď sme vchádzali do tejto oblasti, narazili sme na vojenskú hliadku a museli sme sa legitimovať. Dve usmiate mladé dámy v maskáčoch a so zbraňou nám umožnili vstúpiť – závoru, čo nám bránila v ceste, ochotne zodvihli. Mohli mať okolo dvadsiatky. Jemné krehké slečinky. Prenajali sme si

dva domčeky. Na okraji dovolenkovej dedinky stála hlavná budova, kde sme si mohli kúpiť raňajky. Niektorí sme túto ponuku využili, iní dali prednosť zásobám. V domčekoch bolo iba základné vybavenie a kúpeľňa, ale stačilo to. Všetko bolo použiteľné a čisté. Na dve noci, čo sme tu mali stráviť, dostatočné.

Na druhý deň sme sa „vyletnili“, pripravili si plavky a plážové oblečenie a naladili sa na ozajstný zážitok. Najskôr som si myslela, že pláže Mŕtveho mora sú kdesi priamo pri našom rezorte, ale more bolo odtiaľ celkom ďaleko. Prešli sme autom kus cesty, ale klasická pláž, ako ju poznáme z Talianska či Chorvátska, nikde. Po zhruba pol hodine sme pri ceste po západnom brehu Mŕtveho mora narazili na kúpele Ein Gedi. Letovisko ponúkalo pláž so slnečníkmi, bazénmi, toboganmi, vláčikom, ktorý vás od hlavného vchodu dovezol až ku vzdialenej pláži. V hlavnej budove ste sa mohli občerstviť v reštaurácii či nakúpiť výrobky zo solí Mŕtveho mora. Vstupné však bolo pomerne vysoké, a tak sme sa rozhodli hľadať ďalej. A oplatilo sa. Na kraji mesta Ein Bokek sme našli pláž, ktorá sice patrila k hotelu, ale nakoľko nebola plná, s personálom sme sa dohodli, že môžeme využívať ich slnečníky a ležadlá za symbolický poplatok. Bola polovička mája, ale tu v exotike leto v plnom prúde. Slnečko svietilo o poznanie silnejšie ako v Jeruzaleme či Tiberias, obloha bez obláčika a vokol samé palmy a divoké rastliny. Se-

zóna tu ešte nebola na svojom vrchole, a tak na pláži aj v meste bolo priateľne ľudí. Jednoducho príjemný dovolenkový deň. Skvelé vystriedať poznávanie miest s oddychom na pláži.

Špunty v Mŕtvej mori

Voda Mŕtveho mora mala zvláštnu konzistenciu. Kto to nezakúsi, nepozná. Bola akoby mastná. Po kúpaní nám zostávala na koži jemná vrstva. A ako asi všetci vedia, veľmi nadnášala. Je ľahké pohybovať sa nohami po dne, pripadáte si ako špunt plávajúci po hladine.

Lahko sa prevrátite, môžete sa takmer až utopiť, lebo postaviť sa pevne na nohy v takejto vode, nie je jednoduché. A za pár minút zistíte, kde všade na koži máte zranenie či vyrážku. Všetky tieto miesta vás začnú paliť. Koža reaguje citlivo na množstvo soli a po-

byt vo vode môže byť dokonca nepríjemný. A vlastne aj mne bolo pálenie kože nepríjemné. Ale s chutou som sa vystrela do ležadla a iba tak pozorovala piesočnú pláž, hladinu mora a protiľahlé brehy. Za mojím chrbtom sa zasa dvíhali púštne skaly. Snažila som sa tieto jedinečné prírodné krásy uchovať v pamäti. Ved' kedy sa mi znova pošťastí vidieť ich? Ak vôbec...

Netrvalo dlho a k prírodným krásam pribudli aj iné zážitky. Najskôr som sledovala skupinu po rusky hovoriacich kresťanov, ktorí na kraji vo vode spievali. Niekoľko okolo obedu začala hučať siréna. Bol Memorial Day, deň spomienky na všetkých padlých. Pre Izrael niečo mimoriadne dôležité, lebo Izraeliti všetky tieto udalosti veľmi prežívajú. Ako začala siréna znieť, v tú sekundu sa všetko zastavilo a utichlo. Autá zastavili na okraji cesty, ľudia sa postavili a utichli presne tam, kde stáli. Ako sochy. Voda

Eilat - jordánske brehy

prestala zurčať, vánok viať. To ticho pretínané iba zvukom sŕény bolo až hrozivé.

Na návšteve u Herodesa

Ďalší deň sme si privstali, aby sme mohli privítať slnko nad hladinou Mŕtveho mora. Vonku nebola celkom tma, niečo ako „prítmie“, slnko už zrejme niekde spoza opony posielalo prvé lúče. Až k moru sme nedošli, zastali sme niekde v púšti. Išli sme wádím smerom ku skalám, za ktorými sme tušili východ. Atmosféra bola magická. Ako sa slnko posúvalo k obzoru, biela hmla sa rozplývala, deň zo zlatol a skaly červeneli. Široko ďaleko ani živáčik, žiadne autá na ceste. Bolo nám krásne. Oplatilo sa obetovať trocha spánku. Mimochodom, wádí je niečo ako kaňon, vyšušené riečne koryto. Je to arabské slovo, v oriente sa používa v rámci zemepisných názvov. Po návrate

do rezortu sme sa vybrali do nedalekého Kumránu. Priestor vykopávok nie je veľký, je však nesmierne zaujímavý. V oblasti žila už v 2. storočí pred Kristom komunita Esejcov, ktorí po sebe zanechali náboženské texty písané na pergamene. Tieto zvitky našli beduini v kumránskych jaskyniach niekedy v roku 1946 a bol to objav storočia. Archeologické vykopávky odhalili zvyšky obydlí Esejcov, pozostatky rôznych predmetov, ktoré používali. Zvitky a ich texty sú dôležité pre pochopenie biblických textov, tiež z hľadiska jazyka, frazeológie. Pochádzajú z obdobia raného kresťanstva. Celá oblasť uprostred púšte je krásna, neobyčajná, rozprávkovo tajomná. Ranné slniečko nás iba zláhka zohrievalo a poloprázdne nálezisko len s pári ojedinelými návštevníkmi vytvárali priestor pre pokojné premýšľanie. ■

(Dokončenie v budúcom čísle.)

Kumran

CESTA ZA VEĽKOU MLÁKOU I.

Príbeh siedmy

Boh, ako som ho videl v tom čase niekedy v roku 1992... Myslel som si, že keď sa mi darí a mám peniaze, že to nikdy nezmizne, neskončí, že budem mať stále dosť na to, aby som bezhlavo miňal a pre-píjal, čo som si tvrdou prácou zarobil. Prišiel deň, keď sme s mojím bratom na Aljašku vyrazili. Všetko sa nejako samo poskladalo a my sme z New Yorku vyštartovali. Zastavili sme sa pri Niagara Falls - Niagarských vodopádoch. Ostali sme tam jeden deň, kúpili sme si vyhliadkový let malou helikoptérou. Cestu sme si ani neplánovali. Išli sme... akoby len tak... Najskôr do Chicaga, kde sme navštívili našu tetu, ktorú si adoptovali iní príbuzní z východu Slovenska. Jednoducho ju dali ako malé dieťa do Ameriky. Vraj keď dospeje, aby sa starala o príbuzných... i tak sa to stalo.

Zazvonili sme jej na adresu pred domom, kde bývala, (pred tým sme udržiaval kontakt pevnou linkou a listami). Vedela, že sme v USA.

Prespalí sme u nej a ona nám dala na cestu a benzín po 20 dolárov (dík). Nepamätám, kde sme prekročili hranicu s Kanadou, no smer bol jasný - hore na sever. Moja úloha, ako som to vtedy vnímal, bola šoférovať. Ale občas sme sa aj vystriedali. Nie je jednoduché byť s bratom na jednom mieste (v aute) dlhé hodiny cestovania jeden vedľa druhého. Ako človek s človekom. Počas cesty sme si začali liezti na nervy. A začala vznikať ponorková nemoc. Keď

som ako „závozník“ sedel vedľa brata, kúpil som si pivo a alkohol, chľastal som počas celého nášho výletu. Bol som ako keby v umelom spánku. Všetko mi bolo jedno, už ma to prestalo baviť, naše bratské vzťahy sa narušovali, útočili sme jeden na druhého. Chýbalo nám niečo, a to bola pokora, že sme dostali takú šancu cestovať, mať zážitky a obdivovať okolitý svet. Išli sme po peniazoch, po zbohatnutí - ak sa na miesto dostaneme. Videli (nevideli) sme kanadskú prírodu, zvieratá, medvede, vlky, rysa, soby a rôzne iné tvory. No my sme chceli Peňeži!!!

Až po rokoch sme si potom odpustili... výčitky a obviňovanie nemali konca kraja. - Kto má pravdu... Dorazili sme do mesta Ankorič. Tam som si pomyslel, že ak sa tam dostanem, zostávam a viac sa domov nevrátim. Naraz to bola skutočnosť, sme tu. Lenže nič z našich predstáv sa nenaplnilo - Peňeži neboli!! Nikto nás nečakal, museli sme si pomôcť sami, no snaha vypršala. Zistil som, že sám pred sebou nikde neutečiem. A že mi je úplne jedno, ako sa cíti môj brat vedľa mňa. Bože, toto si nám prípravil?! Obviňoval som Stvoriteľa aj z iných vecí, alkohol mi nahrádzal to, čo som po rokoch objavil - Modlitbu, vďačnosť, radosť, pokorу. Bratia, na tejto ceste môjho života, o ktorej písem a zdieľam sa, je Božia Trpezlivosť so mnou Odym.

Čakala nás cesta tým istým autom tisíce kilometrov, no inou cestou domov do New Yorku a následne domov do Európy. ■

(Ody)

Takéto auto som mal – ARIES.

Rubriku Misia redakčne pripravuje
JURAJ INSTITORIS v spolupráci s **VLADIMÍROU VRAJOVOU**.

MISIJNÉ PREKVAPENIA

Dvojtýždňový misijný výjazd do Moldavska sa uskutočnil počas letných mesiacov tohto roku. Pod záštitou organizácie OM sa ho zúčastnili predovšetkým mládežníci z baptistického zboru v Ružomberku, ale aj z iných spoločenstiev. Iniciátorom misijného pobytu bol **PAVOL ŠRANKOTA**, s ktorým sa o službe v Moldavsku porozprávala **VLADIMÍRA VRAJOVÁ**.

Kedy sa v tebe zrodila myšlienka ísiť počas leta 2021 na krátkodobý misijný pobyt?

Ked' sme boli, ja a moji súrodeniči, ešte malí, bývali sme vo Vranove nad Topľou, kde v zhromaždení Cirkvi bratskej slúžieval jeden misionár, ktorý hovoril o misii a o Božom povolaní pre veriacich ísiť a hlásať evanjelium v rôznych krajinách sveta. Rozprával nám svedectvá ľudí, ktorí vo vieri poslúchli Božie volanie, a to bez ohľadu na podmienky alebo ohrozenie života. Tieto príbehy vyvolali v našich srdciach túžbu ísiť na misiu. Pamätam sa, ako sme sa ešte ako deti pravidelne modlili za misionárov a za krajinu, v ktor-

rých je kresťanstvo nepoznaným alebo zakázaným náboženstvom. V jeseni 2020 sme ja a Beno z našej mládeže absolvovali klub Kairos, ktorý bol pre nás veľkým požehnaním a vyvolal v nás túžbu ďalej odovzdávať to, čo sme mohli zadarmo prijať, prejavovať lásku a prakticky slúžiť tak, ako nám poslúžili bratia a sestry zo Slovenska i zo zahraničia. Pri rozhodnutí ísiť na misijný pobyt do Moldavska ma povzbudilo aj rozhodnutie môjho brata, ktorý nedávno vstúpil do misijnej služby.

Ako vyzeral váš tím?

Počet členov v tíme sa postupne zväčšoval a v čase uzávierky

prihlášok ho tvorilo šesť ľudí. Považujem to za prejav veľkej Božej milosti, pretože ak by sa nás nenazbieralo aspoň päť, nemohli by sme vystartovať, a ešte necelý mesiac pred uzávierkou sme do Moldavska plánovali ísiť iba traja. Nakoniec sme išli štyria (ja, Beno, Miška a Dominika) z našej ružomberskej mládeže a dve sestry z iných cirkevných zborov. Zloženie nášho tímu bolo vyvážené, úlohou dievčat pred výjazdom bolo pripraviť ručné práce, ja s Benom sme zas pripravili športy. Veľkým povzbudením pre nás boli modlitby bratov a sestier z našich domácich zborov, vďaka ktorým sme mohli počas obdo-

bia príprav i samotného výjazdu zažívať Boží pokoj a požehnanie.

Aká bola cesta a príchod do Moldavska?

Išli sme autom cez Maďarsko a Rumunsko až do hlavného mesta Moldavska Kišiňova, kde sa nachádza základňa misijnej spoločnosti OM. Cesta nám sice trvala až dvadsať hodín, ale aj napriek únavе sme sa stihli hneď po príchode naučiť tri rumunskej piesne (rumunčina je v Moldavsku úradným jazykom). Na druhý deň nás bratia a sestry z misijnej spoločnosti poriadne privítali, prakticky i teoreticky „zaškolili“ a poobede sme už išli do mestečka Leova, vzdialeného od Kišiňova asi 90 km. V miestnom zbere vtedy prebiehal denný tábor pre deti. Hoci z iných misijných pobytov sme boli zvyknutí na ubytovanie po rodinách, v Leove sme všetci bývali spolu v zborovom dome.

Z čoho pozostávala vaša služba?

Okrem služby na dennom tábore v Leove sme chodili aj do dedinky Iargara, kde sme slúžili chudobnejším rodinám evanjeljom, a tiež potravinovou pomocou, teenerom sme rozdávali biblie, večer sme organizovali program pre deti a stretnutia s bratmi a sestrami z malého kresťanského spoločenstva. Táto cirkev vznikla úplne nádherným spôsobom, keď Pán poslal dvoch moldavských misionárov, manželov, ktorí nemali kde bývať a čakali dieťa, do tejto dediny. Boh im potom poslal do cesty úplne neznámeho človeka, ktorý im kúpil dom, kde sa dnes konajú bohoslužby. Náš Boh je Bohom malých začiatkov.

Zažili ste nejaký kultúrny šok?

Pamäťám si, že kým sme stáli v kolóne pred maďarsko-rumunskou hranicou, pasažier z vedľajšieho auta nám v rozhovore povedal, že Moldavci sú milí ľudia, a bolo to naozaj tak. V Moldav-

sku sa o nás veľmi dobre postávali, ľudia boli skromní a veľmi pohostinní. Zaujímavé pre mňa bolo, že ľudia tam bežne mali postavené až dva domčeky – jeden na leto a jeden na zimu (ten bol naozaj veľmi malý, bola v ňom len spálňa so štyrmi-piatimi posteľami, kuchyňa a obývačka). Čo sa jazyka týka, keď sme prišli do Moldavska, vedeli sme povedať len „dobré ráno“ alebo „dobrý deň“, ale počas výjazdu sme boli nútene rýchlo sa naučiť ďalšie slová a frázy, keďže nie všetci členovia zboru ovládali angličtinu. Najnáročnejšie bolo zapamätať si, že niektoré písmená sa vyslovujú inak, podľa toho, aké písme meno po nich nasleduje, resp. ich predchádza. Najväčším prekvapením však pre mňa bola moldavská voda. Vodu zo studničného nám domáci neodporúčali piť, pili sme len kúpenú vodu z fliaš. V jednej dedine mi voda zo studne pripomíala skôr sírovú minerálku. Prvýkrát som si uvedomil, že vykopanie studne automaticky neznamená, že voda v nej bude pitná. Veľmi sa ma dotýkala aj chudoba a bieda, v ktorej niektorí ľudia v Moldavsku žijú. Som vďačný Pánovi za jeho vedenie a ochranu počas celého výjazdu, za násťím i za všetkých ľudí, ktorých sme mohli v Moldavsku spoznáť a ktorí zostávajú v našich modlitbách. ■

MISIA

TOMÁŠ KOMRSKA (zabudnutá úvaha z trolejbusu)

Každý z nás je osoba, ktorá niečo prirodzene prijíma, pretaví – a prirodzene alebo neprirodzene vysiela. Takže je každý z nás tak trochu misionárom. Vedome, či nevedome šírime okolo seba to, čo sme prijali.

Okrem toho som pre seba prijal spôsob, ako sa s inými podeliť o dobrú zvest, spôsob, ktorý mi je blízky, pri ktorom nemám nepríjemné pocitky zovretého žalúdka. V tomto období pracujem len poobede. To znamená, že každý môj pracovný deň postávam na rôznych miestach po meste a čakám na svoj trolejbus, aby som kolegu vymenil.

Je takmer isté, že za ten čas čakania sa pri mne pristaví niekto núdzny s otázkou:

„Nemáš desať centov?“

„Pomohli by ste mi s päťdesiatimi centami?“ ...

Prvý krok, ktorý urobím, je, že dotyčnému dám dvojnásobok toho, čo si pýta.

Vo väčšine prípadov to vzbudí záujem: „A to prečo?“ „Heeeej?“

O chvíľu už viem jeho smutný príbeh a meno.

„Počúvaj, Miro, (Roman, Zuzka ...) môžem sa s tebou za teba modliť?“

Ešte som nepočul odpoved: „Nie.“

Po krátkej modlitbe dojatý prosebník ďakuje, alebo hovorí, že za neho sa ešte nikto nemodlil, alebo sa začudovaný pýta: „To aj takto obyčajne sa dá modliť?“

Neviem, čo bude s týmto konkrétnym človekom ďalej, ale verím, že ak odzrkadlí Božiu milosť obyčajným spôsobom, zanechá to neobyčajnú stopu. Na mne, na ňom.

Misií a spôsobom práce je mnoho, ale možnosť, ako môžem prirodzene zrkadliť to, čo som prijal, musím objavovať sám. Príklady iných nech mi slúžia ako inšpirácia. A to, že to Jožo robí tak a Anička inak, nie je dôvod na to, aby som ich odsúdil, aj keď sa k nim nepriďám. Pretože možno o nejaký čas budem zrkadliť to, čo prijíjam, úplne iným spôsobom. Pretože nie je nič horšie, ako robiť dobré a pekné veci z rutiny či povinnosti. Lebo to vedie ku kostnataniu a odumieraniu všetkého dobrého a pekného. ■

zápis z farmy

SKÚSENÁ SKÚSENOSŤ

TOMÁŠ KOMRSKA

Pútnická pieseň Šalamúnova.

Ak Hospodín nestavia dom, márne sa namáhajú tí, čo ho stavajú; ak Hospodín nestráži mesto, márne bdie strážnik. Márne zavčasu vstávate, neskoro si líhate a jedávate chlieb tvrdej námahy; on zatiaľ svojmu milému dáva spánok. Dedičstvo Hospodina sú synovia, odmena je plod života. Čím sú šípy v ruke hrdinu, tým sú synovia splodení v mladosti. Blahoslavený muž, ktorý si nimi naplnil tulec; nevyjde na hanbu, keď bude rokovat s nepriateľmi v bráne (Ž 127, 1 - 5).

Na farme, ktorej som súčasťou, gazda pestuje aj krivo pre svoje zvieratá. Keď nastane čas, plodiny pokosí a po presušení príde sused s balíkovačom - strojom, ktorý suchú úrodu pozbiera a vytvorí balíky v tvare valca o priemere 1,2 metra a výške tiež 1,2 metra. Každý balík váži okolo 300 kg a za letnú sezónu sa ich na lúku vykotúľa okolo 300 kusov. Tieto balíky treba pozbierať a pozvázať pod strechu, a potom priebežne behom roka zvieratám dávať žrat. Ale ako s takým 300 kilovým balíkom manipulovať?

Gazda Tomáš, ako neskúsený chlapec z Petržalky, hľadá rôzne možnosti. Objednáva si iných gazdov, ktorí majú rôznu techniku, aby mu balíky prenášali na potrebné miesto. To však vždy niečo stojí a nie vždy majú gazdovia čas. Sám gazda skúša rôznym spôsobom s vlastnou technikou provizórne riešenia, ale býva to zdľhavé a namáhavé.

Už druhý rok pozorujem, ako a čím sa dajú balíky presúvať.

Tento rok po prvej žatve prišiel istý sused s univerzálnym nakladačom, na ktorý som sa rozpamätať z detstva. Volá sa HON - pamäťate si tieto žlté stroje? Voľakedy sme ich mohli stretnúť na každej stavbe, či poľnohospodárskom družstve. Na prvý

pohľad pôsobí neokrôchane, ale pracuje neuveriteľne šikovne a efektívne.

V tej chvíli mi bolo jasné - takýto stroj musíme za každú cenu zohnať a kúpiť.

Gazda Tomáš sa sprvoti takejto investícii bránil, ale večer predsa len pozrel na internet, a práve ktorí na bazáre zavesil, že takýto nakladač ponúka.

Povzbudzujem ho: „Kúpme ho! Ten musíme mať!“ A skutočne, o 10 dní Hon na farme z kamióna zišiel a aj s lyžicami a príslušenstvom, o ktorých sme ani nevedeli, že vôbec jestvujú.

Len dodatočne a postupne sme objavovali, čo všetko sa dá s Honom robiť. Nenáročný na obsluhu zvláda náročné práce. Dokonca gazda, ktorý ma ku kúpe inšpiroval, zažiaril, že aj on by taký model chcel, lebo je lepší, ako ten jeho.

Mne sa na tomto žltom stroji najviac páči, že sa narodil v tom istom roku ako ja.

Neskúsený, ale zato odvážny gazda Tomáš, každý deň a každý krok rieši pred Bohom a s Bohom.

Starí a skúsení gazdovia sa z počiatku na poblázneného Bratislavčana pozerali trocha z výšky a s úsmievom. Dnes, po troch rokoch, s uznaním hodnotenia Tomášove kroky - ale stále sa je čo učiť.

Ak Hospodín nestavia dom, márne sa namáhajú tí, čo ho stavajú; ak Hospodín nestráži mesto, márne bdie strážnik. Márne zavčasu vstávate, neskoro si líhate a jedávate chlieb tvrdej námahy; on zatiaľ svojmu milému dáva spánok.

Mať skúsenosť je dobré. Ale Bohu odovzdaná moja neskúsenosť, ba aj skúsenosť je lepšia.

Si myslím.

Na čom si zakladám - na svojej skúsenosti? Alebo na tom, že som skutočne všetko svoje počinanie a rozmyšľanie odovzdať Bohu? ■

Z ROKOVANIA RCB OKTÓBER 2021

Porada Rady Cirkvi bratskej bola 5. 10. 2021 formou Zoom videokonferencie.

Rada rozhodla:

Že do príchodu nového správcu zboru v Prešove zostáva jeho správcom Martin Jurčo, o čom bude vypracovaná dohoda medzi staršovstvom, kazateľmi a Radou.

O úprave pracovnej náplne administrátora zboru v Žiline podľa návrhu staršovstva.

V súčinnosti s Komisiou pre návrhy určila termíny pre podávanie návrhov na Konferenciu 2022:

- Prvé kolo podávania návrhov do 31. januára;
- posúdenie, stanovisko komisie a rozoslanie zborom do 21. februára;
- druhé kolo – iba pozmeňovacie návrhy do 21. marca;
- stanovisko komisie a odovzdanie Kancelárii Rady do 4. apríla.

O podpore pre vydanie knihy o sviatostiach; Tim Chester: *Truth we can touch* z Publikačného fondu sumou 600 €.

Rada vzala na vedomie:

Že 26. 9. 2021 bola slávnosť vzniku misijného zboru Košice – Mozaika s uvedením do služby správcu

zboru Ervína Mittelmanna a troch členov staršovstva (Tomáš Boroš, Samuel Kuchár, Vojtech Tóth).

Informáciu, že Dušan Kintler ukončil službu organizovania letných pobytov pre seniorov. Rada vyjadruje Dušanovi vďaku za túto dlhoročnú obetavú a požehnanú službu.

Zmenu termínu Valného zhromaždenia ERC na 22. 10. 2021. Delegátmi sú predsedá Rady a riaditeľ Kancelárie Rady, ktorého v prípade potreby nahradí tajomník Rady.

Že západný seniorát v súčasnosti nemá seniora. Na stretnutí seniorátu 12. 10. 2021 dohodne predsedá Rady s kazateľmi ďalší postup.

Ďalej Rada:

Potvrdila nomináciu Moniky Mitanovej (zbor Svätý Jur) na menovanie za členku Odbornej komisie pre náboženskú výchovu Štátneho pedagogického ústavu.

Do konca roka sa stretne so správnou radou Diaconického združenia Betánia, ú. z., aby spoločne riešili otázku zdrojov pre osobné náklady v tomto zariadení. ■

Spracované z podkladov RCB.

Rada Cirkvi bratskej hľadá pre kanceláriu v Bratislave

účtovníka/účtovníčku na plný úväzok.

Očakávame:

Prax v oblasti vedenia účtovnej agendy

– finančné a mzdové účtovníctvo (účtovníctvo neziskových organizácií, je výhodou, nie podmienkou)

Ovládanie MS Office (Word, Excel)

Ponúkame adekvátne finančné ohodnotenie a flexibilnú pracovnú dobu.

Vybraného uchádzača zaškolíme.

Záujemcovia môžu kontaktovať riaditeľa Kancelárie Rady na adrese

riaditel@cb.sk

alebo telefonicky na čísle 0903-747678.

O OČKOVACEJ DEMOKRACII

BOHUSLAV PIATKO
(šéfredaktor)

Nezdržal som sa a povedal som, že pri ochrane života demokracia končí. A spýtal som sa, či je vo Francúzsku alebo v Taliansku menšia demokracia ako u nás, keďže Francúzi zaviedli povinné očkovanie v zdravotníctve a sociálnych službách a Taliani išli ešte ďalej – tí nariadili povinné očkovanie všetkých zamestnancov v súkromnom i štátom sektore. Kto nebude očkovaný, ide na neplatené voľno. A bodka. A sú krajiny (Portugalsko, Veľká Británia či severské štáty), kde aj bez povinného očkovania dosiahli vyše 70% (Portugalsko až 88%) zaočkovanosť, a tak mohli zrušiť takmer všetky obmedzujúce opatrenia, bez nejakého raptidného nárastu onemocnení. Rúška nosia už len v interiéri a v mestskej hromadnej doprave.

Na Slovensku máme tretiu najnižšiu zaočkovanosť v EÚ (43%). Akoby mnohých nezaujímalо, že v raste počtu úmrtí za minulý a predminulý týždeň (písané 16. 10.) je Slovensko na prvej priečke v Európe s nárastom o 248%. To sme asi najdemokratickejšou krajinou v EÚ...

Niektoľ si však myslia, a nech mi je odpustené, že patrím medzi nich, že sme krajinou najhlúpejšou. Že mnohí z nás, čo sa oháňajú demokraciou, nevedia, čo demokracia je. Nevedia, alebo nechcú vedieť, že v demokracii sú nielen práva, ale aj pravidlá a povinnosti. A medzi základné práva určite patrí byť zdravý a medzi základné povinnosti by malo patrīť zdravie chrániť. Keď to nevieme sami, tak nariadením štátu. Lebo aj štát má v demokracii určité povinnosti a práva. Podľa dlhodobých údajov v tretej vlnе podlieha delta variantu 75

Boli sme na návšteve u známych na Pohroní. Celkom bez obáv – naša kamarátka dávala akú-takú istotu na stretnutie. Na jar prekonala Covid. Prekonala – ľahko sa povie – priebeh bol taký ľahký, že takmer neprežila. Sedeli sme pri káve, rozprávali sme sa, a ako to už v týchto časoch býva – zabrdli sme do covidových problémov a očkovania. Jej dcéra vystúpila tak nekompromisne proti, až sme boli prekvapení.

Neexistoval argument, ktorý by zmenil jej pohľad. – Je to podvod a kšeft farmaceutických firiem... a nechápe, prečo by mala byť ako nezaočkovaná, diskriminovaná.

Čo je to za demokracia...!?

– 85% nezaočkovaných zo všetkých nových prípadov.

Ale je to iba o chápaní a o zneužívani pojmu „demokracia“?

Veď už aj posledný Mohykán v Európe v ťažení proti očkovaniu a „za demokraciu“, Róbert Fico, tuším zakopal vojnovú sekuru, ktorou sa, asi ako jediný politik v Európe, oháňal. Neskor. Na Slovensku zneme to, čo ficovci a komunikačná neschopnosť vlády zasiali.

Alastair Campbell, šéf komunikácie bývalého premiéra Veľkej Británie, hovorí, že záujem o očkovanie klesá, pretože vlády v Európe kladú práva jednotlivca nad verejné zdravie.

„Veľmi dôležití hráči pre posledné obdobie boli politici a vedci. Oni fakticky mali hlavnú odporúčaciú úlohu aj pri vakcinácii. Vidíme, že miera zaočkovanosti v danej krajine závisí od toho, ako vakcináciu odkomunikovala vláda a aká bola ich kampaň,“ uvádzá Alastair Campbell. Z viacerých verejných prieskumov vyplýva, že ak ľudia nedôverujú inštitúciám a politikom, v krajine je menšia zaočkovanosť. Ďalším závažným problémom je, že na sociálnych sieťach sa šíria dezinformácie.

„Falošné správy sa vďaka internetu šíria oveľa rýchlejšie. Myslím si, že jednotlivé vlády by mali poctivejšie a transparentnejšie pracovať. Aby dokázali preklenúť túto zväčšujúcu sa prieťať,“ hovorí bývalý britský minister financií Philip Hammond.

Očkovacia lotéria a šťastné tváre jej výhercov na obrazovkách sú viac výsmechom ako argumentom serióznej očkovacej kampane. ■

KRÍŽOVKA

„Učiť je možné slovami, vychovávať...“ Jean de Bruyére

Autor: Peter Kailing	Poľov. pes	Naozajstný	Vyťahuj meč	POMÔCKY Sept, Ro, Raum	TAJNICKA	Pyšná	Popínavá rastlina	Značka Astátu	Básnický zápor
Kapitán (skr.)				Priestorový geom. útvar	•				
Modlitba (lat.)				Angličania	•				
Cestovný doklad				Adela (dom.) írska obec	•			Oker (česky)	Otázka na 1. pád
Koncovka rus. priezvisk			Spanie Jemu		•				
Predpis					•	Čin Miestnosť (nem.)			
	Peňažná poukážka	Vampír Možno			•		Umelý jazyk Long play (skr.)		
Dokonca			Robil tkaninu Nevypieraj		•			Obraz svä- tych	Strážny ovčiarsky pes
Org. spoj. národov (skr.)				Zlodej 60 ks	•				
Niekde					•		Predložka Živočiš. tuk		
	Stéra (skr.)	Predložka Popevok			•	Poľovačka			
Nevidiaco					•	Osobné zámeno			
Nehovorím rozväzne					•	Krič, pláč!			

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 8 – 9/2021.

Prvá a najväčšie nebezpečenstvo je byť spokojný SÁM SO SEBOU...

Vyliešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 10. 11. 2021. Nezabudnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 11/2021. Stranu pripravil Peter Kailing

Bud'me ochotní poskytnúť pomoc tým, ktorí ju potrebujú!

podobenstvo o pomoci

(Kristína Juríková a Lucia Roštárová)